

KULTÚRA

ROČNÍK XIII. – č. 16

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

29. SEPTEMBRA 2010

Vydáva Factum bonum, s. r. o. • Šéfredaktor Teodor Križka • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 1,00€

Až do Kristovej vykupiteľskej obety kríž bol znamením najvyššej potupy ako nástroj najnedostojnejšieho pozbavenia života na smrť odsúdených veľkých zločincov. Podobne ako ešte aj dnes šibenica v krajinách, kde dtále platia zákony, podľa ktorých sudy môžu vynášať trest smrti. Kristova smrť na kríži však radikálne zmenila dejiny ľudstva aj v tom, že tento hrozný spôsob popravy čoskoro úplne zanikol.

Sám Ježiš Kristus však už používal výraz „kríž“ aj v prenesenom zmysle pre súhrn osobných životných ťažkostí, útrap a bolestí. („Kto neberie svoj kríž a nasleduje ma, nie je ma hoden.“ Matúš 10, 38). Kristova cirkev však odprvoti si kríž uctila ako symbol jeho vykupiteľskej

Kríž

MILAN S. ĎURICA

smrti. A po tom, čo cisár Konštantín Veľký podstatne zmenil postoj politickej moci Rímskej ríše voči kresťanstvu a jeho matka Helena objavila zachované drevo Kristovho kríža, Cirkev uviedla do svojej liturgie aj oficiálny kult „Svätého kríža“ ako všeobecného symbolu kresťanstva. Podnes sa to v kostoloch oslavuje dňa 14. septembra ako „Povýšenie sv. Kríža“. Slovenský národ si obľúbil tento sviatok. V jeho kostoloch sa to prejavilo vo výše tisíc patrocíniách, oltárov a iných foriém úcty kríža, ani nehovoriac o tisícoch a tisícoch rozličných kaplniek i samostatných krížov pri cestách, v poliach, v lesoch a vo vnútri všetkých jeho domov, bytov, ba aj vo verejných miestnostiach. Bývali tam aj obrazy Matky Božej Panny Márie a neraz aj svätých patrónov, ktorých mená sa tradične zachovávali cez mnohé generácie v jednotlivých rodinách. Aj tieto symboly prispievali k tomu, že sa rodiny snažili žiť v láske podľa zákonov Božích, a v ťažkostiach s nádejou upierali zrak na pomoc Božiu a na príhovor jeho svätých.

Preto jednou z vecí, ktoré ma najviac šokovali, keď som sa po páde komunistických režimov mohol vrátiť do rodného Slovenska, bolo práve to, že tu z nespočetného množstva krížov nielen vo verejných priestoroch, ale aj vo väčšine súkromných domov a bytov kríže takmer zmizli. Ešte aj na zdravotníckych zariadeniach a ich dopravných prostriedkoch prvej pomoci, ktoré sú v kultúrnych krajinách označované dobre viditeľným typickým červeným krížom, našiel som tento aj medzinárodným právom uznávaný symbol nahradený akýmsi hadom, ktorý pripomína pohanské božstvo Asklepios alebo ešte staršieho Mojžišovho hada na púšti. Slovom, všetko iné, pohanské či židovské, len nie kresťanský kríž. Iste je to jeden z následkov dlhého obdobia vlády bezbožného socializmu. Ale, žiaľ, ani dve desaťročia relatívnej slobody na tom veľa nezmenili. Máme síce náš historický dvojitý kríž opäť aj v štátnych symboloch, ale ostáva tam dosť izolovaný.

Keď nedávno aj z najvyšších miest Európskej únie vyšlo súdne rozhodnutie a odstránenie krížov zo škôl v Talianskej republike, proti čomu aj tamojšia vláda rázne protestovala, ozvali sa aj u nás hlasy, ktoré to odsudzovali. Možno si však

Snímka: Katarína Džunková

neuviedomujeme, že boj proti Bohu a proti Kristovej cirkvi sa neobmedzoval na ateistické štáty „socialistických“ režimov vytvorených z ideologického nátlaku. Kto sa trocha zaoberá dejinami, vie, že v celom európskom priestore to nie je nič nové. Už vyše dvesto rokov tu beží tento systematický boj, vedený rozličnými tajnými zoskupeniami a záhadnými sektami na čele so slobodným murárstvom, ktorého ciele na tomto poli sú identické s cieľmi bezbožného komunizmu. Líšia sa od seba iba v inej metodológii. Komunizmus to chcel dosiahnuť brachiálnou silou a terorom, zatiaľ čo slobodomurárstvo ide na to okľukou, trvalým vstevovaním svojich ideí najmä do vedúcich kruhov spoločnosti, do kultúry a vedy, do

finančných a ekonomických podnikov, do školstva, a najmä do umenia, do športu a zábavy širokých mas. Proti tomu zákernému spôsobu boja je oveľa ťažšie sa brániť, než ako to bolo proti ateistickému komunizmu. No nezdá sa, že by sme si to tu na Slovensku dosť jasne uvedomovali. Lebo kto si uvedomí vážne nebezpečenstvo, priam inštinktívne vynakladá všetko, aby to nebezpečenstvo odrazil, alebo - ak sa už aj sprítomnilo - aby proti nemu účinne bojoval všetkými nálezitými čestnými prostriedkami.

Na našom spoločenskom a národnom horizonte sa však doposiaľ nič podobného nečrtá. Naša odveká ľudová múdrosť však nás napomína: Pomáhaj si, človeče, aj Pán Boh ti pomôže!

Dejiny občas uštedrujú človeku príučku. Niekedy smutnú, niekedy až cynickú. Kto si pamätá „kôl v plote“, za ktorého sa nechtiac pasoval posledný komunistický pohlavár Miloš Jakeš, musí byť prekvapený. Po dvadsiatich rokoch tu má iný kôl - Supermana či skôr (podľa reklamy na referendum) Cupermana Sulíka, (dúfam) dočasného predsedu Národnej rady SR. Ten s podobnou naivitou v očiach perli vetu za vetou. Čo výrok, to bonmot. Až sa čudujem, že tie perly neinspirujú nijakých humoristov, ani Lasicu, ani Janovica, dokonca ani Raša Piška. Ahá, zabudol som, Sulík je na tej správnej - nekritizovateľnej, neposmievaťelnej - strane. Na jeho šnúrkach od gati visí celá táto pozliepaná vládna zostava v zaoceánskom scenári. To keby na jeho mieste sedel Slota, to by úderku

Medzníky

TEODOR KRIŽKA

nebolo treba dvakrát vyzývať - sama by iniciatívne chrlila posmešky, až by sa z klávesnic ich počítačov dymilo!

Síce nie v súvislosti so Sulíkom, ale už aj Vladimír Palko si všimol, že so Slovenskom sa čosi odohráva. Neušlo mu, že v Košiciach - meste, ktoré chce byť hlavným mestom kultúry Európy, vystúpila česká hudobná skupina s názvom, ktorý nehodno ani reprodukovať. Škoda, že si nevšimol už staršie videá, ktoré sa arogantne a drzo nazývajú hudbou, hoci v skutočnosti sú urážkou hudby. Množia sa ako huby po daždi a ich protagonisti sa potichučky dostávajú do reklám a na obrazovky našich svetovládnych elektronických médií. Nikoho netrápi, že legitimizujú nevкус, neprofesionalitu, vulgaritu, obscénosť až perverzitu. A čože by to aj koho trápi, keď tento úpadok sa začal už dávno, omnoho skôr, ako ktosi zistil, že nie je odvahou vystúpiť na obranu dobra a spravodlivosti, ale ľochnúť nič netušiacemu divákovi do očí zopár slov odpočutých z krčmy.

Tento viditeľný úpadok už ani nie iba mravov, ale elementárneho vkusu, možno začal, keď sa okrem iných istý kresťanský demokrat menom Vladimír Palko rozhodol spochybniť morálnu autoritu a múdrosť kardinála Jána Chryzostoma Korca. Možno to myslel dobre. Ale ako sa vraví, jeden myslel a vymyslel fúrik. Palko nanešťastie nevymyslel ani ten, len vyslal signál, že si možno verejne kopnúť do čohokoľvek a do čohokoľvek, aj do človeka, ktorý tu celé desaťročia stál ako Atlant a podpíeral v totalitnom režime úbohého slovenské nebesá... Už som to písal mnohokrát: nik nie je nekritizovateľný, zaiste ani otec kardinál. I jemu, i Palkovi, i mne sa potia nohy. Ale útočiť naňho, spochybňovať ho, hanobiť a posmievať môže iba hulvát z pajzlu štvrtej cenovej.

Od takejto opovážlivosti a arogancie je už iba na skok k úpadku, ktorý zachvátil kultúru ako mor.

Priznám sa, od istého času sa už hanbím, že som spisovateľ.

(Pokračovanie na 2. strane)

www.kultura-fb.sk

Nadarmo budete stavať kostoly, dávať duchovné cvičenia, zakladať školy, všetka vaša práca a vaše úsilie vyjdú navnivoč, ak nebudete schopní vládnuť zbraňou spôsobilou na útok aj na obranu - vernou a rýdzou katolíckou tlačou... Priniesol by som akúkoľvek obeť, svoj prsteň, pektorál i sutanu by som vložil do zálohy, len aby som mohol podporiť katolícky časopis.
sv. Pius X.

O čom bude nový dialóg medzi Belehradom a Prištinou?

Spacifikovaní a dôverčiví Srbi sa spoliehajú na Európsku úniu, že im pomôže v otázke vyriešenia budúcnosti juhosrbskej provincie Kosovo a Metochija a najmä v dialógu s kosovskými Albáncami. Toto je výsledok srbskej diplomatickej ofenzívy po zasadnutí Valného zhromaždenia OSN, ktoré jednomyselne aklamačným spôsobom schválilo srbskú rezolúciu o Kosove. Presnejšie spoločnú srbsko-európsku (bruselskú), ktorú Srbom nanútila Európska únia, respektíve Catherine Ashtonová, ministerka zahraničných vecí EÚ. A divadlo pokračuje ďalej.

Pôvodná srbská rezolúcia o Kosove bola jasnou a suverénnou odpoveďou na právne nezáväzný a neutrálny posudok Medzinárodného súdneho dvora, ktorý si americkí, niektorí európski politici a vedenie Európskeho parlamentu vysvetlili ako „potvrdenie legitimitaty a legálnosti“ jednostranného vyhlásenia nezávislosti tzv. Kosovskej republiky od Srbska. 27. júla 2010 srbskí poslanci po 11-hodinovej búrlivej debате v srbskom parlamente schválili rezolúciu, ktorú predložili do OSN ako svoju reakciu na neutrálny poradný posudok medzinárodného súdu. V nej sa pôvodne uvádzalo, že „jednostranné odtrhnutie nie je prijateľným riešením územných sporov“. V novej rezolúcii táto veta už nie je, nahradila ju veta: „Dialóg medzi Belehradom a Prištinou napomôže k mieru, bezpečnosti a stabilite regiónu“. Túto novú rezolúciu však srbský parlament neschválil, schválila ju iba srbská vláda, ktorá ju do parlamentu zatiaľ nepredložila...

V rezolúcii srbského parlamentu sa konštatuje: „Parlament považuje za nevyhnutné dosiahnuť pomocou mierových rokovanií trvalé, udržateľné a vzájomne prijateľné riešenie pre Kosovo, ktoré bude v súlade so srbskou ústavou. Parlament potvrdzuje, že Srbsko nikdy neuzná jednostranné vyhlásenie nezávislosti Kosova.“ Tento záväzok a srbský postoj v New Yorku na pôde OSN síce dôrazne zopakoval Vuk Jeremič, ale takisto ako prezident Tadić aj on musel skloniť hlavu pred neprimeraným tlakom EÚ, Veľkej Británie, USA a Nemecka, ktoré „roztrhali“ pôvodnú srbskú rezolúciu. V novej „spoločnej rezolúcii“ už názor srbského parlamentu chýba!!!

Obdobie od 27. júla 2010 do 8. septembra 2010 vstúpi do dejín srbskej a bruselskej diplomacie ako obdobie arrogantného ponižovania a nátlaku na suverénne Srbsko. Veľká Británie a Nemecko agresívne tlačili na Belehrad, aby si uvedomil, že „Kosovo už nie je súčasťou Srbska“ a že Srbsko urobí najlepšie, keď svoju rezolúciu o Kosove stiahne z OSN! Neskôr však Srbsku navrhli vypracovanie novej rezolúcie a „do diplomatickej hry“ vložili nejednotnú Európsku úniu a jej nevýraznú ministerku zahraničných vecí Catherine Ashtonovú.

A diali sa veci. Diplomati EÚ, Veľkej Británie, Talianska, Nemecka a Francúzska (s tolerantným prístupom USA), teda štátov, ktoré si v roku 1999 rozparcelovali okupované Kosovo a Metochiju na svoje vojenské a bezpečnostné zóny, ponúkali Belehradu rôzne návrhy - od rozsiahlej srbskej autonómie v severnom Kosove po vyhlásenie nezávislosti a pripojenie severného Kosova k Srbsku! Tito západní diplomati dali jasne najavo, ako sa v súčasnom svete, zvlášť v Európe, rešpektujú dohody a medzinárodné právo. Tito diplomati na jednej strane reprezentujú štáty, ktoré uznali tzv. Kosovskú republiku a nadviazali s ňou diplomatické vzťahy, na druhej strane dokazujú, kto skutočne chce vládnuť v okupovanej juhosrbskej provincii. Určite to zatiaľ nie sú kosovskí Albánci ani Srbi. A pritom je to také jednoduché. Stále platí rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN č. 1244, ktorá garantuje Srbsku územnú celistvosť aj s Kosovom a Metochiou...

Nová rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN zatiaľ neexistuje. To znamená, že celá provincia je stále pod medzinárodným protektorátom OSN. Niektoré európske štáty, vrátane 22 členov Európskej únie, a USA však po 17. februári 2008 dosiahli, aby tzv. Kosovská republika, ktorú uznalo len 69 členských štátov OSN, bola aj pod protektorátom Európskej únie. Výsledok tejto politiky? Sever Kosova a Metochije, kde žijú najmä Srbi, je naďalej pod spoločným dozorom OSN (UNMIK) a Srbska, stred a juh provincie (jadro Kosovskej republiky) pod protektorátom EÚ. Potvrdzuje sa, že bez zahraničnej finančnej pomoci USA a EÚ skorumpaná Kosovská republika nemôže existovať. Viazne aj proces poeurópsťovania Kosova a nahradzovanie albánskeho rodového kanunu (súbor zákonov) vládou zákonov, ktoré pozná Európa.

Takže aký nový dialóg môžeme očakávať po novej rezolúcii VZ OSN? Kosovskí Albánci a časť EÚ bude „tento dialóg“ vnímať iba ako „technický dialóg“ medzi suverénnymi štátmi. Srbi, Rusko, Čína a mnohé štáty, ktoré neuznali Kosovskú republiku, zase ako „dialóg o novom statuse Kosova“. Aké však budú východiskové pozície zúčastnených strán? Budú sa riešiť územné a administratívne hranice, zvrchovanosť Kosovskej republiky na severe Kosova, colná a daňová politika, justičný a bezpečnostný systém, problémy občanov? Hillary Clintonová ihneď po zverejnení posudku Medzinárodného súdu v Haagu, ktoré VZ OSN vzalo iba na vedomie (čiže s ním nesúhlasilo ani nebolo proti), pre istotu ešte 22. júla 2010 „ubezpečila“ svet, že územie Kosovskej republiky je nedotknuteľné. Pravdepodobne potvrdila to, o čom médiá, diplomati a politici vôbec nehovorili. Horúci zemiak, ktorý nechce nikto ukázať a

chytiť do ruky, sa volá americká letecká a raketová základňa Camp Bondsteel. Hovorí jej kosovské Guantanamo, rozprestiera sa vo východnej časti Kosova v blízkosti mesta Uroševac (albánsky Ferizaj) na ploche takmer 4 km². Američania ju začali budovať bez súhlasu OSN, EÚ i Belehradu ihneď po leteckých náletoch NATO v roku 1999. Oficiálne je hlavnou základňou armády USA v Kosove pod velením KFOR, ale aj sídlom velenia NATO pre mnohonárodné sily KFOR Východ (KFOR's Multinational Task Force East - MNTF-E). Je výsledkom Bushovej agresívnej a geostrategickej zahraničnej politiky na Balkáne, ktorá zneužívala a naďalej zneužíva albánsku a muslimskú otázku v konkurenčom zápase s Ruskom. Viete si predstaviť, že by Srbsko obnovilo svoju suverenitu v Kosove a Metochiji a Američania by museli zavrieť svoju najväčšiu základňu v Európe, ktorá „stráží americké národné záujmy“ na Balkáne? Táto základňa tam pravdepodobne bude aj v prípade, ak sa Srbsko a rozdelené Kosovo a Metochija, či jednotná Kosovská republika s autonómnou srbskou časťou spoločne stanú riadnymi členmi Európskej únie. Žijeme v dobe, keď nič nie je isté a keď sa všetko dá spochybniť, vysvetliť, znásilniť. Pravda je však len jedna. Ak kosovskí Albánci mohli podľa posudku medzinárodného súdu vyhlásiť nezávislosť Kosovskej republiky od Srbska, takisto môžu potom kosovski Srbi vyhlásiť svoju nezávislosť od Kosovskej republiky!

Smutné na celej kosovskej kríze je to, že lídri EÚ a západných veľmocí, ktorí tak často obhajujú spoločné hodnoty, demokraciu a vládu zákona, pokrytecky neobhajujú územnú celistvosť Srbskej republiky a netrvajú na obnovení srbskej zvrchovanosti v Kosove a v Metochiji. Správajú sa ako neomylní diktátori, ktorí môžu obchodovať so všetkým - aj s územím a suverenitou štátov, aj s hrdosťou a so ctou občanov. Nemajú odvahu si priznať chyby a omyly v takom bábkovom štáte s bábkovým režimom, akým je dnes Kosovská republika. Zdá sa však, že tak ako nadnárodná EÚ a jej západné krajiny nezvládli islamský a rímsky problém, nezvládli ani problém albánsky. Zvláštne pritom je zistenie, že ktosi, kto sa nevie a nechce prispôsobiť, nechce sa vzdelávať a nevie takmer nič rešpektovať, je už povinne chránený, dotovaný a zvyšňovaný. Akú to potom máme Európu a akú ju budeme mať o 20 rokov? Veď neshťastný Milošević je už dávno preč, aj radikálni kosovski Albánci a ich polovojenské jednotky sú pod kontrolou! Tak čoho sa potom Európa obáva? Následných albánskych teroristických útokov v Nemecku, vo Francúzsku, Taliansku a vo Veľkej Británii? Alebo albánskej autonómie v týchto štátoch?

ROBERT MATEJOVIČ

Masaryk udelil Mussolinimu Rad Bieleho leva

Život je zvláštny režisér. V čase, keď vrcholí hystéria okolo Jazdeckej sochy kráľa Svätopluka, sa ukazuje, že ani pán profesor Tomáš G. Masaryk neprežil svoj život čistý ako ľalia. Keďže nadšení čechoslovakisti chystajú jeho sochu pred budovou Slovenského národného múzea v Bratislave, chceme upozorniť na najnovší „objav“, ktorý publikoval český časopis History v auguste 2010 pod názvom „Řád bílého lva Za opustěné ideály“: „Kalendář ukazuje rok 1926. Ta-

liansky diktátor Benito Mussolini (1883- 1945) hrdo pristupuje k československému prezidentovi T. G. Masarykovi (1850 - 1937) a ten mu slávnostne odovzdáva Rad Bieleho leva. „Udeľujem vám toto vyznamenanie za kladný postoj k husitstvu a k československým légiiam počas prvej svetovej vojny, ktorý v Taliansku propagujete.“ V mladosti totiž Mussolini napísal knihu Jan Hus, muž pravdy. Neskôr sa však k svojmu postoju už nehlásil. Väčšina toho, čo napísal, sa počas jeho vlády vo fašistickom

Taliansku stiahlo z obehu, napriek tomu sa v Masarykových očiach vďaka vlastnej literárnej tvorbe javil ako osoba, ktorá sa významne zaslúžila o Česko-Slovensko. Za to si zaslúžil Rad Bieleho leva, ktorý vznikol roku 1922.“ Ako vidno ani pán prezident Masaryk nebol neomylný!

Vyšlo v časopise HISTORY (č.8/2010 srpen) v Čechách šéfredaktorka Mgr. Ilona Kučerová vyšlo v rubrike Pod drobnohľadom a titulkom Za čo dostal Rad Bieleho leva.

Kresba: Andrej Mišanek

(Dokončenie z 1. strany)

Medzníky

Hanbím sa

preto, lebo knihy, ktoré vychádzajú a ktoré sa ničím nelíšia od slovníka z onej štvrtej cenovej, mi dávajú dostatok dôvodov, aby som sa od súčasnej literatúry dištancoval. Bojím sa vkročiť do divadla, aby som uprostred predstavenia nemusel hlasito vstať a na protest odísť. O filme ani nehovorím. Veru nepotrebujem za to ešte aj platiť, aby niekto urážal môj vkus.

Nie som k tomu všetkému ľahostajný a ďakujem pánu Vladimírovi Palkovi, že si aj on nakoniec všimol, čo sa deje. Čítam ho a čítam pozorne, neraz s roztrpčením, ale aj s uznaním. Preto mi to stojí za otázku, kde bol celých dvadsať rokov? Prečo si nevedomil, že ľudia ako otec kardinál treba brániť, lebo oni za nás obetovali všetko, čím boli a čo mali, nie im spôsobovať muky zo štrnásteho zastavenia na ich krížovej ceste. Prečo neprišiel a neponiesol kardinálov kríž ako Šimon z Cyrény cestou na Golgotu? Prečo si radšej stal medzi posmievačov a ruhačov? Vari nevedel, koho objednáva trčí zo všetkých kú-

tov, kde práve bičujú katolícku Cirkev?

Ak tento stĺpček bude čítať Vladimír Palko, prosím ho, aby ho nechápal ako prejav mojej averzie či dokonca nenávisť. Pišem to skôr zo smútku. Viacerých kresťanských demokratov som považoval za talentovaných politikov a veril som, že naplnia to, čo od nich väčšina ich voličov očakávala - že prispejú k lepšej, spravodlivejšej, kultúrnejšej, mravnejšej spoločnosti. Zatiaľ sa však iba vezú na zlatom koči, tváriac sa, že ho zostrojili sami. No omyl, priatelia! Koč, do ktorého ste nasadli a v ktorom sa veziete k moci, zostrojili vlastným utrpením osobnosti ako kardinál Korec a desiatky generácií pred ním! A čo ste im pripravili namiesto vďaky? Pohľad na nelichotivú prítomnosť. Pohľad na to, ako sa do zodpovedných funkcií dostávajú od volieb k voľbám väčší a väčší hochštapleri. Pohľad na deziluzovanú, frustrovanú spoločnosť plnú neriešených problémov, spoločnosť, v ktorej každý hľu-pák môže napuť na sväté...

TEODOR KRÍŽKA

SOCHOBIJCI

Až ich bolia kosti
a hlava im puká -
maťta ich a zlostí
socha Svätopluka.

Rozhlasujú s krikom:
tu niet pre ňu miesta!
A špinia si pritom
do vlastného hniezda.

JM

Autor: Ján Maršálek

SYNTÉZA EKONOMICKEJ A ETICKEJ
SPOLOČENSKEJ ZODPOVEDNOSTI
PODNIKOV

Hospodárstvo je človekom a pre človeka vytvorená inštitúcia, preto sa musí riadiť jeho potrebami, a nie človek potrebami hospodárstva. Platí to i pre podniky ako jeho organické časti. Účelom existencie podniku je primárne zabezpečiť zákazníka výrobkami, čiže plniť túto ekonomickú rolu.

Podniky musia uspokojovať i variety potrieb iných záujmových subjektov, členov spoločnosti (tzv. stakeholderov), a preto angažovať sa v rozličných aktivitách podporujúcich určité spoločenské dobro, ktoré je mimo priamych záujmov firmy a ktoré právo nevyžaduje. Na podklade týchto úloh začala sa venovať v teórii i praxi v ostatných desaťročiach pozornosť novej kategórii, t. j. „spoločenskej zodpovednosti podnikov.“

Vzhľadom na toto spektrum zodpovednosti podnikov voči spoločnosti nemôžu sa podniky posudzovať len podľa ekonomického úspechu, ale sú nevyhnutné na to aj neekonomické, t. j. iné spoločenské kritériá.

Hoci názory na podnik z aspektu počtu a druhov jeho povinností voči spoločnosti sa odlišujú, má z tejto sústavy mimoriadny význam etická zodpovednosť podnikov (2, s. 228).

„Pravdou však je“, píše v encyklike pápež Benedikt XVI., „že sa rozširuje vedomie nevyhnutnej potreby „spoločenskej zodpovednosti“ podniku. Napriek tomu, že nastolenie etických problémov, na základe ktorých sa dnes vedie debata o spoločenskej zodpovednosti podniku, nie je pre všetkých prijateľné z perspektívy sociálnej náuky Cirkvi, faktom zostáva, že sa čoraz viac šíri presvedčenie, podľa ktorého riadenie podniku nemôže rátat len so záujmami samotných vlastníkov, ale aj so všetkými ostatnými kategóriami subjektov, prispievajúcich k životu podniku: robotníci, zákazníci, dodávatelia rôznych výrobných prostriedkov...“ (1, s. 57).

Zároveň sa konštatuje, že „presvedčenie o nezávislosti ekonomiky, ktorá nemusí prijímať „vplyvy“ morálnej povahy, priviedlo človeka k používaniu ekonomického nástroja dokonca ničivým spôsobom.

Ak zjádeme viac do minulosti, toto priviedlo k ekonomickým, sociálnym a politickým systémom, ktoré šliapali po slobode ľudskej osoby i sociálnych útvarov, a ktoré práve z toho dôvodu neboli schopné zabezpečiť nimi sľubovanú spravodlivosť.“ (1, s. 48).

Podobne finančná a ekonomická kríza posledných rokov vo svete má výsostne etický charakter. Spôsobili ju morálne zlyhania, ktoré sa prejavovali nielen na Wall Streete, ale i na rôznych ďalších miestach. Všetky potenciálne problémy, vyplývajúce z finančnej krízy, sú daňou za ľudskú bezcitnosť, chamtivosť a nezodpovednosť voči budúcim generáciám.

Ekonomická sféra je súčasťou ľudskej činnosti a práve preto musí byť štruktúrovaná a inštitucionalizovaná eticky.

UPLATŇOVANIE
ETICKEJ SPOLOČENSKEJ
ZODPOVEDNOSTI PODNIKOV
A JEJ PODSTATA

V rámci industrializácie panovala v bohatých priemyselných krajinách po dlhú dobu éra cynického a krátkozrakého správania podnikateľov fixovaného na maximalizáciu zisku, ktorá nestránila svoju funkčnosť ani dnes.

Hans Küng, teológ a filozof, napísal po svojom prednáškovom turné v Spojených štátoch amerických v novembri 2008, že mnohí ľudia sa sťažujú na prevažujúcu túžbu biznisu po zisku a na megalomaniu v politike. Keďže trhy zlyhali, výzvy k etickej regulácii honby za ziskom sa stali opodstatnejšími. Autor pritom dodáva, že „etika nie je čerešničkou na torte, nie je iba podružným prílepkom k celosvetovému trhovému hospodárstvu.“ (4, s. 25).

Podnikateľská etika pred rokom 1960 nebola v nejakom väčšom záujme ľudí z

MIKULÁŠ SEDLÁK

Etická spoločenská zodpovednosť podnikov

oblasti podnikania. Na počiatku príslušnej dekády dostali sa však etické otázky do popredia. Od 70. rokov minulého storočia postupne stúpa v spoločnosti nové očakávanie od podnikateľskej etiky.

Firmy boli vystavené silnejšiemu tlaku, aby konali mravne. Neetické obchodné správanie sa začalo konečne aj trestať.

Etické zodpovednosti sú nad rámec splnenia ekonomických a právnych povinností. Aj keď ekonomické a právne zodpovednosti obsahujú isté etické normy o slušnosti a spravodlivosti, etické zodpovednosti zahŕňajú tie aktivity a praktiky, ktoré členovia spoločnosti očakávajú, že sa budú plniť, alebo že sa zakážu, a to aj vtedy, keď nie sú zákonom kodifikované (2, s. 228).

Etická spoločenská zodpovednosť predstavuje splnenie etických povinností firmy. Podľa G. P. Lantosa „...je to ...v tom zmysle, že organizácia je morálne zodpovedná všetkým jednotlivcom alebo skupinám, ktorým by mohlo vzniknúť skutočné alebo potenciálne poškodenie (fyzické, mentálne, ekonomické, duševné a emocionálne) v dôsledku konkrétneho spôsobu konania...“

Etické nariadenia sa musia dodržiavať na náklady firmy i na úkor možného zisku, pretože etika má do činenia s morálnymi štandardami, ktoré prekonávajú vlastný záujem. Opatrenia sa musia niekedy urobiť nie preto, že sú ziskové, ale že sú správne... Manažéri nie sú povinní maximalizovať zisk pre akcionárov bez zreteľa na použité prostriedky. Podobne ako pri všetkých rozhodnutiach charakteru spoločenskej zodpovednosti aj tu sú dohody a vzhľadom na etickú zodpovednosť je to často medzi krátkodobou ziskovosťou a morálnymi činmi. Napríklad vynaloženie peňazí na bezpečnosť produktu alebo na kontrolu znečistenia môže znížiť zisk akcionárov, ale inakšie riešenie je neetické a ohrozuje v spoločnosti blaho iných...“ (5, s.16-17).

Skúsenosti ukazujú, že v prípade dlhodobej správnej etiky je to pre podnikanie dobré z týchto dôvodov: 1. morálne správanie vytvára dôveru a zvyšuje reputáciu firmy, ktorá ovplyvňuje záujmové subjekty („stakeholderov“); 2. etické konania minimalizujú výdaje na pokuty a spory, nezaznávajú zlú publicitu, ktorú neetické činnosti často vyvolávajú.

Hranice etickej spoločenskej zodpovednosti nie sú vždy celkom jasné. Inak by neexistovalo mnoho zaujímavých diskusií v podnikoch, v akademických inštitúciách a v iných spoločenstvách týkajúcich sa týchto otázok.

ETICKÉ PRÍSTUPY
V MANAŽEMENTE
(MANAŽÉRSKA ETIKA)

Základom etickej spoločenskej zodpovednosti podnikov je manažérska etika, resp. etika manažérov, ktorá sa taktiež nevykladá jednoznačne. Slovo etika - ako sa vo všeobecnosti rozumie - týka sa princípov správania, podľa ktorých sa rozoznávajú hodnotenia ako dobré, zlé, správne a chybné. Účelom etiky, resp. kódexu etiky je umožniť jednotlivcom - rozhodovateľom voľbu medzi alternatívnymi správaniami. O čo sú individuálne konania pre iných závažnejšie, o to dôležitejšia je etika príslušného jednotlivca.

Keďže etika manažérského rozhodovania je často zložitá, odlišujú sa niekedy manažéri v názoroch, ktoré aktivity sú neetické, resp. návzajom nesúhlasia v tom, čo je etické alebo nie je. Pre zvládnutie tejto úlohy sú preto zvlášť dôležité dve skutočnosti: „1. voľba základne, ktorú môže jednotlivý manažér použiť na určenie alternatívy v situácii rozhodovania a 2. čo môžu organizácie vykonať, aby zabezpečili, že manažéri budú sa vo svojom rozhodovaní riadiť etickými štandardami.“ (3, s. 81).

Základňou na hodnotenie „správnosti“ potenciálnych konaní sú manažérske etické štandardy. Sú to filtre,

ktoré triedia činnosti podľa relatívnej spravodlivosti. Manažéri musia porovnávať konkurujúce hodnoty pri rozhodovaní, ktoré môžu byť z hľadiska prínosu trojakého druhu: 1. pre seba, 2. pre organizáciu, ktorá ich zamestnáva a 3. pre spoločnosť, v ktorej túto a organizácia pôsobí.

Podľa etických hodnôt využívaných manažermi v rozhodovaní sa rozoznávajú tri prístupy k manažmentu a im zodpovedajúce tri typy manažérov: nemorálny manažment, amorálny manažment, morálny manažment.

Nemorálny manažment charakterizuje tých manažérov, ktorých rozhodnutia, činnosti a správanie znamenajú aktívny odpor voči tomu, čo sa pokladá za správne alebo etické. Ich rozhodnutia sú v rozpore s prijatými etickými princípmi. Manažéri sa starajú iba o svoj prospech (egoizmus) alebo o úspech svojej organizácie spočívajúci v ziskovosti. V právnych štandardoch vidia bariéry, prekážky, ktoré musí manažment prekonať, ak chce dosiahnuť to, čo chce. Ich stratégiou je využiť príležitosti pre osobný prínos alebo pre prínos organizácie.

Amorálny manažment sa vyznačuje tým, že manažéri nie sú senzitivní k realite, t. j. k tomu, že ich každodenné podnikateľské rozhodnutie môže mať škodlivé účinky na iných. Chýba im etická percepčia, či vedomie. Orientujú sa na literu zákona.

Pri morálnom manažmente sa etické normy pevne dodržiavajú vysokého štandardu správneho správania. Manažéri chcú byť ziskoví ale len v medziach zdravých zákonných a morálnych hraníc, akými sú slušnosť, spravodlivosť a podobne. Zákon sa berie za minimálne etické správanie. Jeho preferenciou a cieľom je konať dobro, a to nad rámec zákona. (2, s. 231-233).

Prístupy k vy-

tvoreniu návodu na etické správanie musia spočívať na jednotlivom manažerovi. Organizácia musí však hrať hlavnú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby manažéri sa pri jej riadení správili eticky. Nakoniec organizácia je zodpovedná za dôsledky rozhodnutia, ktoré manažéri robia. Preto sa firmy pokúšajú vypracovať návod pre svojich manažérov. Úsilím mnohých z nich je vytvoriť etický kódex organizácie.

Skupina konzervatívcov zastáva názor, že morálny poriadok spoločnosti vo vyspelých štátoch je už dávno vo fáze dlhodobého úpadku. Zavládla kultúra zdôrazňujúca najkrajnejšie formy individualizmu.

V druhej polovici 90. rokov minulého storočia začala sa v USA séria podnikových škandálov, ktoré odhalili, že ich vedúci manažéri okrádali svoje vlastné organizácie. Sú to ľudia majúci narcisticko-egocentrickú osobnosť. Nekalé praktiky neobišli ani európske firmy. Zavládol divoký kapitalizmus, v ktorom platí zákon silnejšieho. (7, s. 3; 8, s. 156-159).

Tieto udalosti sa stali mementom i pre Slovensko, ktoré okúzené bezbrhlým liberalizmom vážne naštrbili a pošliapali základné etické princípy v našej spoločnosti a ekonomike.

Kresba: Andrej Mišanek

Komunista vedľa úradu vlády

V nedeľu 6. júna 2010 odhalili traja najvyšší ústavní činitelia SR a ministri s poslancami za stranu Smer na nádvorí Bratislavského hradu so všetkou pompéznosťou a v priamom prenose Slovenskej televízie bronzovú sochu Svätopluka sediaceho na koni.

Autorom sochy je sochár Ján Kulich. A práve komunistická minulosť autora tohto súsošia vyvolala vlnu protestov niektorých výtvarníkov a ďalších umelcov proti tomu, že takýto človek dostal právo vyjadriť sa dvadsať rokov po nežnej revolúcii vo verejnom priestore. Neskôr sa k protestom pridali aj rôzne občianske združenia ako Ľudia proti rasizmu, Človek v ohrození, ale aj mimovládne organizácie bojujúce za ľudské práva. Chcú vyvolať diskusiu o tom, či je socha Svätopluka vystavená na tom správnom mieste a žiadajú jej odstránenie. Proti odstráneniu tejto sochy sa postavila Ľudová strana Naše Slovensko s jej predsedom Mariánom Kotlebom a samozrejme strana Smer (aj mnoho predstaviteľov inteligencie, pozri Svätopluk - symbol štátnosti - pozn. red.).

Predseda parlamentu R. Sulík už vymenoval odbornú komisiu historikov, ktorá mu má do konca septem-

bra poradiť, ako so sochou Svätopluka naložiť.

Nebolo by na tom azda nič zvláštne, keby priamo pri úrade vlády SR na Námestí Slobody v Bratislave ešte dnes, dvadsať rokov po páde komunistického režimu, nestála socha zakladateľa Komunistickej strany Československa a usporiadateľa Ľubochňanského zjazdu strany v roku 1921 Marka Čulena. Je zaujímavé, že proti odstráneniu tejto sochy vedľa úradu vlády SR ani dvadsať rokov po nežnej revolúcii nikto z umelcov a výtvarníkov nikdy verejne a za takej silnej asistencie médií neprotestoval, ako je to v prípade sochy Svätopluka. Je zaujímavé, že od pádu komunistického režimu až do dnešného dňa nie je verejnosti známe, že by bola ustanovená na podnet predsedu parlamentu, predsedu vlády, alebo prezidenta SR komisia historikov, ktorá by zvažila, či je v demokratickej spoločnosti vhodné, aby socha zakladateľa KSČ a tento symbol boľševizmu, normalizácie a kolektívizácie stála ešte dnes hneď vedľa úradu vlády SR. Je zaujímavé, že do dnešného dňa žiadna organizácia na ochranu ľudských práv verejne, so širokou podporou médií a s takou razan-

Svetová hospodárska kríza a jej sprievodné javy jednoznačne ukazujú, že svet a teda i Slovensko potrebujú reflexiu spoločných mravných hodnôt. V inom prípade ovládne nás nihilizmus.

LITERATÚRA

Benedikt XVI.: *Caritas in Veritate* - encyklika pápeža. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2009.

Carroll, A.B.: *The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders*. *Atens: Business Horizons, July/August 1991*.

Donnelly, Jr., J.H. - Gibson, J.L. - Ivancevich, J.M.: *Fundamentals of Management*. *Homewood: IRWIN, 1990*.

Küng, H.: *Ako skrotiť našu nenásytnosť a domýšľanosť*. *Bratislava: SME, 7. 3. 2009*.

1. Lantos, G.P.: *The Boundaries of Strategic Corporate Social Responsibility*. *North Easton: Stonehill College, 2001*.

2. Maršálek, J.: *Človek a spoločnosť*. *Bratislava: Kultúra 6/2010*.

3. Sedlák, M.: *Morálna degenerácia vrcholových manažérov*. *Bratislava: Kultúra 15/2009*.

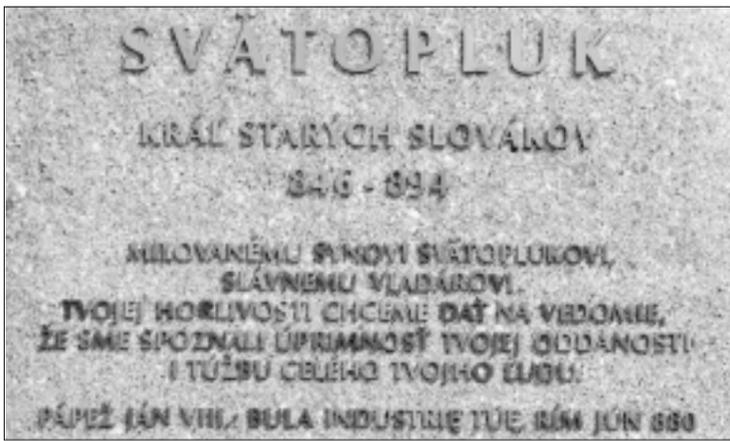
4. Sedlák, M.: *The Absence of Ethics in Business and the Necessity to Humanize Current Capitalism Paradigm*. In: *Ivanička, K. et al.: Overcoming Crisis - Creation of the New Model for Socio - Economic Development of Slovakia*. *Bratislava: Ekonom, 2010*.

ciou neprotestovala proti tomu, že táto socha predstaviteľ a symbolizujúceho obľudný komunistický režim, ktorý nechával zatvárať, deportovať a popravovať svojich odporcov a mnohých nevinných ľudí, ešte dnes stojí hneď vedľa úradu vlády SR.

Je zaujímavé a na zamyslenie, že nám neprekáža socha zakladateľa KSČ hneď vedľa úradu vlády SR, ale paradoxne nám prekáža socha Svätopluka, historickej postavy našich dejín, navyše hlavne z toho dôvodu, lebo ju zhotovil komunistický sochár. Až by človek z toho všetkého pomaly začal nadobúdať dojem, že tu nejde o nič iné, len o odstránenie sochy Svätopluka už len preto, že je to Svätopluk. A socha Marka Čulena je hneď vedľa úradu vlády SR preto, aby bolo už pri pohľade na ňu každému jasné, kto tu vlastne, aj dvadsať rokov po nežnej revolúcii, stále vládne. Ved' ani v časoch normalizácie by tu určite nikto žiadnu sochu Svätopluka, Rastislava, Pribinu alebo ktorejkoľvek inej historickej postavy našich dejín nepostavil.

Žiaľ, takto tomu bolo v minulosti a takto tomu je aj dnes.

ANTON ČULEN

TEODOR KRIŽKA

Svätopluk

*Aj keď si do mňa kopne nedouk,
aj keď si kopnú pluky nedoukov,
slovenský kráľ sa volá Svätopluk,
a býval kráľom ozaj svätých plukov.*

*Pred nepriateľom ruky nezopol,
piad' zeme nedal za bieleho koňa.
Nepadol do zajatia - na Zobor
šiel skloniť hlavu, do Božieho lona.*

*Čaká tam tisíc rokov na chrabré
slovenské srdcia, kým sa nenarodia.
Kým neprestanú kľakať pod šable,
čo bez súcitu rúbu do národa.*

*Čaká tam v svätej zemi nad Nitrou,
kde tejto zemi žehná svätý Metod.
Anjeli Boží chodia chrániť rov
veľkého kráľa v hroznom čase slepôt.*

*Kým časy si nás vodí na vôdzke
ako pán psíka, čaká, varí z mála
prastarú nádej, že sa otrocké
putá v nás zlomia, Boh nám vráti kráľa.*

*Prestaňte sa báť! Horkým medom z lúk
otroctva nech nik deti neponúka.
Len z chrabrosti sa znova Svätopluk
narodí deťom kráľa Svätopluka.*

Slovensko prechádza už dlhú dobu ťažkým obdobím. Protislovenské prúdy a neslovenské elementy, ktoré kontrolujú väčšinu komunikačných prostriedkov (televíziu, tlač, rádio) znečisťujú myslenie národa, ako len vládu. Napomáha tomu veľké percento politikov, lepšie povedané - politikárov, z ktorých mnohí samostatné Slovensko ani nechceli. Všetky tieto organizácie, skupiny a jedinci majú len jeden cieľ - dehonestovať slovenskú spoločnosť, vylúčiť národné citiace sily zo spoločenského a politického života, zdevastovať slovenské hospodárstvo a zároveň dostať ho pod kompletnú kontrolu zahraničného kapitálu. Namiesto dobrého právneho poriadku vytvárajú možnosti zvole a bezprávia, v ktorom sa darí podivným živlom, mafii, drogám a v ktorom sa použitie násilia stáva viac a viac samozrejmosťou.

Tieto neslovenské elementy samozrejme denne vytvárajú nové a nové protislovenské akcie. Nanešťastie pre všetkých stotočných ľudí, tieto organizácie a skupiny používajú a hlavne nadužívajú mnohé slová ako pravda, sloboda, demokracia, humanizmus, rovnoprávnosť, ale aj slová ako fašista, antisemita, nacionalista a podobne, skloňujú ich vo všetkých pádoch, zneužívajú ich význam len na jeden jediný cieľ: manipulovať ľudí a zamaskovať skutočnú pravdu ich konania.

Toto sa bohužiaľ deje dnes vo veľkom na Slovensku.

Národ si musí uvedomiť, že sa nestačí len oháňať heslom demokracia, ale musí aj každodenne demokraticky žiť a konať. Veď samo slovo demokracia vzniklo z dvoch gréckych slov demos - ľud a kratos - moc, čo znamená moc ľudu. Nuž stotoční občania by mali využiť túto moc ľudu a nedovoliť podvodníkom manipulovať ich životom. Voliť do parlamentu len čestných občanov, ktorí budú slovenskému ľudu slúžiť, lebo to je ich jediná povinnosť.

V prvom rade musíme rešpektovať všetkých spoluobčanov, i keď majú iný názor.

Musíme taktiež spoločne s nami zvolenými politikmi rešpektovať kultúru krajiny, v ktorej žijeme, nuž a taktiež musíme rešpektovať sami seba. Aby sme sa mohli rešpektovať, musíme poznať aj našu skutočnú minulosť a dobre si ju zapamätať, lebo národ bez pamäti prestáva byť národom. A tu zdôrazňujem, že to platí aj, či hlavne, pre politikov. Veď oni majú nielen slúžiť svojim voličom, ale majú byť pre svojich voličov aj vzorom. Oni by mali prví rozlišovať medzi pravdou a demagógiou.

Najnovšou protislovenskou akciou, o akých som písal na začiatku tejto úvahy, je vytvorenie komisie na posúdenie jazdeckej sochy kráľa Svätopluka na Bratislavskom hrade. Túto komisiu vytvorili ľudia pri moci, zarytí čechoslovakisti. Ich pričinením vznikol pašvil, pomník pred novým Národným divadlom v Bratislave. Nuž a samozrejme, títo si do tejto komisie vybrali jedincov, ktorí za žold a moc urobia všetko, čo ich mecenáši budú chcieť.

Vo všetkých krajinách sveta sa

lami porazili a vyhnali Bavorov zo slovenského územia. Po znovuzískaní samostatnosti Slavomír predstavil Slovákom Svätopluka ako ich vodcu a vrátil sa k svojmu kňazskému povolaniu.

Tak sa stal Svätopluk jediným vladárom celej Slovenskej ríše.

Svätopluk po prevzatí moci od Slavomíra poslal posolstvo do Ríma so žiadosťou o okamžité oslobodenie a návrat arcibiskupa Metoda. Zároveň požiadal pápeža o prijatie Slovenského kráľovstva pod pápežskú ochranu, ktorú mu pápež potvrdil. Keď sa Me-

Ó pravda, jak hrešia proti tebe

stavajú pamätníky či sochy osobnostiam, ktoré sa nejakým spôsobom pričínili o zveľadenie národa vo všetkých jeho oblastiach. V demokratických krajinách je to bez ohľadu na politickú, náboženskú, národnostnú alebo akúkoľvek inú príslušnosť. Hlavným dôvodom je jedine pronárodný, kultúrny alebo iný významný čin danej osoby. Vo všetkých skutočne demokratických krajinách sa tieto pomníky vďaka bez rozdielu rešpektujú občanmi. Napríklad v Quebecu na významných miestach stojí pomník anglickej kráľovnej a neďaleko od neho pomník vodcu separatistického hnutia za osamostatnenie Quebecu, v nasledujúcej ulici pomník anglického generála, ktorý porazil francúzske vojenské jednotky, čo bránilo kolóniu Nové Francúzsko atď.

Nuž, pozrite sa teda na osobnosť Svätopluka a jeho súvislosť s Bratislavským hradom.

V roku 870 Rastislav synovec Svätopluk, ktorý vládol v Nitre, sa usiloval o trvalý mier s franskými susedmi, preto obnovil svoje spojenectvo s Karolmanom a uznal zvrchovanosť Franskej ríše. Rastislav chystal aj preto proti Svätoplukovi nástrahy, chcúť ho odstrániť. Svätopluk sa o nich dozvedel a rýchlo Rastislava zajaľ a odovzdal ho Karolmanovi. Tento dal Rastislava oslepiť a zároveň napadol západnú - bratislavskú časť Rastislavovho kráľovstva, zmocnil sa tohto územia a dal ho spravovať grófom Engelšalkovi a Wilhelmovi. V tom čase podobne bavorskí biskupi zajali aj pápežského legáta arcibiskupa Metoda a protiprávne ho uväznili v opátstve Reichenau na Bodamskom jazere, kde sa našiel aj zápis, ktorý je pravdepodobne jedinou rukopisnou pamiatkou po sv. Metodovi. V tom istom roku však Karolman zajal Svätopluka obžalovaného z porušenia prísahy vernosti a dal ho uväzniť v Bavorsku.

Tieto udalosti poníženia Slovákov vyvolali v nich odpor. Stratiac oboch vladárov, postavili si na čelo Slavomíra - napriek tomu, že bol kňazom. Je to ojedinelý prípad v Európe, že národ si v tragickom čase zvolil za svojho vodcu kňaza! Slavomír Slovákov neskľamal a úspešne viedol povstanie slovenského ľudu. Nemci v snahe potlačiť toto povstanie oslobodili Svätopluka s ospravedlnením a snažiac sa ho získať ako spojenca, poverili ho vedením vojska proti Slavomírovi. Svätopluk sa však tajne spojil so Slavomírom a spoločnými si-

toď vrátil na Slovensko, Svätopluk ho okázalo prijal a zveril mu do správy všetkých duchovných a všetky kostoly svojho kráľovstva. Taktiež uzavrel mier s Ľudovítom Nemcom a s jeho synmi Karolmanom a Ľudovítom a uznal zvrchovanosť Franskej ríše. To mu umožnilo získať postupne do Slovenského kráľovstva všetky susedné krajiny obývané Slovanmi, a tak sa stalo jeho Slovenské kráľovstvo, táto Svätoplukova slovenská ríša, jednou z najväčších a rešpektovaných v stredovýchodnej Európe.

Slovenské osídlenie sa dvom významným vyvýšeninám nad Dunajom (devínskemu a bratislavskému hradištnému kopcu) nielen nevyhlo, ale urobilo z nich dva základné piliere historickej prítomnosti slovenských kmeňov. Napomohol tomu aj samotný fakt, že sa nachádzali neďaleko križovatky dvoch prastarých významných ciest, ktoré sa križovali pri bratislavskom brode cez Dunaj. Bola to cesta pozdĺž jeho toku zo západu na východ a Jantárová cesta zo severu na juh. Aj preto Bratislavský hrad zohrával od samotného počiatku našich dejín a samozrejme hlavne v čase Slovenského kráľovstva popri hrade Devín a popri Nitre najvýznamnejšiu úlohu. Veď už v dobe rímskeho impéria, ktorého severnou časťou bolo aj územie Slovenska, Bratislavský hrad bol pre Rimanov severnou ochrannou baštou.

Knieža Rastic, ktorý používal Bratislavu a jeho Hrad ako prechodné sídlo popri Devíne, ktorý bol jeho hlavným sídlom, dal vybudovať v priestore bratislavskej hradnej akropoly murovanú baziliku. Aj za kráľa Svätopluka bola Bratislava popri Devín grade, ktorý bol jeho mocným sídlom, jeho druhým kráľovským sídlom. To samozrejme zaradilo Bratislavský hrad a Bratislavu medzi významné centrá v slovenskom svete a automaticky aj vo svete európskom. Túto významnú úlohu zohrávala Bratislava grad až do porážky Staroslovákov v roku 907 práve pod týmto hradom.

Nuž toľko stručne o Svätoplukovi a o Bratislavskom hrade. A teraz kladím jednoduchú otázku: Sú tieto informácie našej histórie dostatočné na to, aby na nádvorí Hradu stála socha najvýznamnejšieho slovenského vladára kráľa Svätopluka?

Moja odpoveď na túto otázku je veľmi jasná a jednoznačná.

Áno, áno, áno!

I keď mal Svätopluk vo svojom charaktere určité slabiny, ktoré zapríčinili nepriaznivé dôsledky na isté skupiny v staroslovenskej spoločnosti (zajatie Rastica a jeho odovzdanie Karolmanovi, taktiež menovanie Wichinga za nitrianskeho biskupa), bol to predsa len najsilnejší vladár Staroslovenskej ríše, ktorá sa jeho pričinením za jeho vlády stala jednou z najsilnejších v strednej a východoeurópskej oblasti a bola rešpektovaná celou vtedajšou európskou komunitou.

TIBOR KOVALIK, Quebec

Každý človek a každý národ má svoju históriu. Je to reťaz prežitých a niekedy aj spísaných udalostí. Nie je to len zoznam panovníkov, vojen, revolúcií, prevratov, rôznych vlád, hospodárskych a športových úspechov. Život takého spoločenstva je omnoho bohatší. Ozajstná história sa musí snažiť odkryť aj menej vidomé hnutia a prúdy, ktoré udržiavajú celé také spoločenstvo pri živote ako spodná voda udržiava lúky a pas-tviny pri stálej zeleni. Do takej celistvej histórie patria aj prastaré tradície, ktoré si zachoval náš ľud a ktoré ten ľud uchovávali, aby nestratil to, čo je mu vlastné, to je: fyzické a najmä duchovné bytie, svoje podstatné hodnoty.

Pri písaní takej úplnej histórie Slovenska sa stále jasnejšie vynárajú v prie-

Bez modlitby niet spojenia s Bohom

Homília kardinála Jozefa Tomka v Šaštíne 15. 9. 2010

behu storočí dva ešte nedocenené, ba niekedy aj popierané duchovné prúdy, čiže tradície, ktorými sa živil náš ľud a z ktorých vyrástli mnohí naši duchovní veľikáni. Je to tradícia mariánska a cyrilometodská.

Aj dnešná púť tu v Šaštíne na sviatok Sedembolestnej Patrónky Slovenska je prejavom takej starej plodnej tradície, dôležitej pre život nášho ľudu. Zišli sme sa tu ako ľudia, ktorí veria v Boha i v Ježiša Krista; veria, že Kristus-Bohočlovek je živý a prítomný v životnom dianí jednotlivcov i národov; že ticho vstupuje do ich histórie. Pri ňom nachádzame nerozlučne spojenú jeho Matku, Pannu Máriu,

ktorú Cirkev nazýva „alma socia Christi“ - „vzácnou spoločníčkou Krista“ najmä v jeho utrpení. K nej sa slovenský ľud a my s ním utiekame, keď spievame: „Ó, Mária bolestivá, naša ochrana“.

Uboená Božia Matka je naša Patrónka.

Ona je tá mladá matka, ktorá nesie svoje Dieťa Ježiša do chrámu, aby ho obetovala Bohu. Tam počuje z úst starého Simeona chválospev na malého Ježiška, spasu a „svetlo na osvietenie pohánov, ale zároveň aj vážne prorocké slová: „On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať, a

tvoju vlastnú dušu prenikne meč“ (Lk 2, 34-35). Nie jeden meč, ale mnohoraký, sedemnásobný. Veru, bolesti sa len tak valili na Máriu: útek pred vrahmi za noci cez púšť do cudzej krajiny, do exilu, do neistoty; potom zas návrat do vlasti a nový začiatok; strata dvanásť-ročného Ježiša v chráme a trojdňová úzkosť pri jeho hľadani; stretnutie so zbičovaným Ježišom na krížovej ceste a potom jeho ukrižovanie. Ako sa mohla cítiť, keď ho stretla na ulici ako zločinca pod potupným drevom kríža, zbičovaného, zakrvaveného, opľuvaného; keď potom na Golgote mu kladivami vbíjali klince do rúk a nôh; keď ho videla vypnutého v nesmiernej bolesti na dreve kríža medzi nebom a zemou; keď prežívala tie tri nekonečné hodiny v duchovnej agónii spolu s ním.

To by bolo priveľa pre každú matku. A predsa, ona, krehká žena, neomdlieva, ale stojí pod Synovým krížom, neskončená ťarchou bolesti, nezložená na duši. Stojí, aj keď jej ukrutný meč jatří živú ranu v srdci. Stabat Mater dolorosa! Stála Matka bolestivá! V tých dramatických chvíľach vyvrcholí nesmierna láska Syna visiaceho na kríži. Hodnoverný svedok a milovaný učeník Ján, ktorý stál s Ježišovou Matkou pod krížom nám referuje, ako Ježiš povedal matke: „Žena, hľa, tvoj syn!“ Potom povedal učeníkovi: „Hľa, tvoja matka!“ A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe“ (Jn 19, 25-27). Ako nám to povedal náš veľký priateľ Ján Pavol II. počas svojej návštevy práve tu v Šaštíne pred päťnástimi rokmi: „Apoštol Ján stojí pod krížom, aby zastupoval nás všetkých. A my môžeme v slovách, ktoré Kristus povedal Jánovi, nájsť tú istú pravdu o Máriinom materstve, ako bola odovzdaná jemu. Odvtedy jej môžeme vraviť „Matka moja“ a „Matka naša“. „Matka moja“ ako jednotlivci; „Matka naša“ ako spoločenstvo. Celé národy ju môžu volať Matka, ako to robíte vy“.

Tam teda, pod krížom, aj nás zasiahla výkupná láska Ježiša Krista.

Ale ani posledný výkrik vysileného Syna neznačí koniec Máriinej bolesti. Kopia vojaka prerážala už len mŕtve srdce Ježiša, ale dopadala na živé srdce jeho Matky. Keď potom zložili Synovo telo z kríža do jej lona, každá jeho rana, každý tŕň, každý úder, každá podliatina i usadlá krv, každá jazva po klincoch sa obnovili v jej duši. Jej tichá ale intenzívna bolesť bola akoby novým ukrižovaním, ktoré vedel zachytiť na mramorovej Piete citlivý génus Michelangelo.

Taká teda je naša Sedembolestná Patrónka!

Uboená Bohorodička s mŕtvym Synom v náručí. Takú ju poznali a uznali ako svoju ochrankyňu naši otcovia a naše matky. Takú sme ju poznali aj my z obrazov, soch, pútnických miest a z úst našej pozemskej matky. Tichá, ale aj pevne vystretá v materskej bolesti, verne nás prevádzala cez celú históriu. Čím väčšie boli skúšky a ťažkosti, ktoré prežíval náš ľud a národ, tým častejšie sa naše matky a otcovia utiekali o pomoc k tej, čo pretrpela ešte väčšie životné trápenia. Cez naše matky vstúpila do našich dejín. Tak sa Sedembolestná stala akosi samovoľne Patrónkou Slovenska.

Korene mariánskej úcty u nás siahajú až do doby sv. Cyrila a Metoda. Oni prichádzali z Východu, ktorý jej ako prvý dal titul Theotokos-Bohorodička. Podľa bulharského prameňa Proložnij Život Konštantína a Metoda aj sám Metod na vlastné želanie „leží vo veľkom moravskom chráme z ľavej strany v stene za oltárom svätej Bohorodičky“. Tak sa mariánska a cyrilometodská tradícia stretávajú už pri prameni. Podľa tradície počas tatarskeho vpádu roku 1241 naše rodiny utekali do lesov, kam sa pojazdné hordy neodvážili; naši predkovia si brali so sebou mariánske obrázky alebo sošky najmä Bolestnej Matky. V 15. storočí rodiny

na našom území vlastnili reliéfy Bolestnej Panny Márie, ktoré sa vtedy vyrábali z pálenej hlíny na príkaz kráľa Mateja Korvína. Ostrihomský arcibiskup Ján Vitéz roku 1470, keď už hrozí vpád Turkov, výslovne spomína ako dávny, dejinný zvyk, že sa naši predkovia v ťažkých časoch obracali o pomoc k Bolestnej Panny Márii a vyzývala ich, aby sa jej zaslúžili v nebezpečenstve. Jeho nástupca arcibiskup Juraj Selepečník pred rozhodnou bitkou s Turkami pri Viedni roku 1683 rozdal svojim vojakom medailóniky s obrazom Bolestnej Matky, aby vyzývali jej pomoc. Aj stará ľudová pieseň z tureckých vojen „Pri treňčianskej bráne“ je prosbou slovenských junákov pred odchodom do boja o ochranu Panny Márie: „Bože nám pomáhaj i Panna Mária, aby bola šťastná slovenská krajina“. Tradícia úcty k Bolestnej Matke sa ťahne celými našimi dejinami, ako o tom svedčia gotické a barokové sochy, oltáre, kalvárie, modlitebné bratrstvá, do 250 kostolov a kaplniek zasvätených Sedembolestnej, rozosiatych po celom Slovensku. Matka Cirkev nám aj úradne prisúdila Sedembolestnú za Patrónku Slovenska. Spravili to najvyšší pastieri, pápeži, ktorí postupne jej udeľovali duchovné výsady: boli to Benedikt XIII. (1724-1730), Pius IX., Pius XI., ktorý ju roku 1927 osobitným dekrétom potvrdil za Patrónku Slovenska; Pavol VI., ktorý roku 1964 priznal pútnickému chrámu v Šaštíne titul baziliky minor, až po Jána Pavla II., ktorý 1. júla 1995 tu slúžil sv. omšu a korunoval sochu Sedembolestnej. V príhovore nás vyzval, aby sme tak ako evanjelista Ján prijali Bolestnú Pannu k sebe, do vlastného domu, a prehlásil, že tu je „dom, v ktorom býva Panna Mária, Matka Slovákov, a v tomto dome sa všetci cítia ako v matkinom dome.“ K tomu ešte pridala dôležitú výzvu: „Ona túži, aby ste ju prijali do svojho domu, do každého slovenského domu, do celého života vášho národa“.

Táto výzva nášho veľkého priateľa nesmie padnúť do zabudnutia. I dnes nám všetkým treba ochrany Sedembolestnej. I dnes sa u nás na Slovensku dávajú Kristovi bolestné rany na jeho tajomnom tele. My sami mu ich dávame. Dnes sa nám tichý, sladkastý jed novodobého materializmu vpíja takmer nebadane do duše, lebo sa nám servuruje pod rúskom pokroku, blahobytu, voľnosti a pôžitku. Peniaz je najvyššia hodnota, kvitne korupcia, rýchlo zbohatnúť za každú cenu a bez ohľadu na morálku, na desatoro a na prikaz lásky - to je zákon života. Kam kráča naša spoločnosť a na aké cesty sa dáva naša mládež a naše rodiny? Viaceré európske ponuky sú také lákavé pre voľnú lásku, bez riadneho manželstva, bez nejakých zábran, bez zriadenej rodiny, koniec - koncov bez Božích prikazov.

Najmä naše rodiny potrebujú urgentnú pomoc. Takmer polovica manželstiev sa rozvádza, mnohí žijú ako sa kedysi hovorilo „na divoko“, sme medzi poslednými v Európe čo sa týka počtu narodených detí (iba 1,3 dečka na jeden pár), k tomu ešte rýchlo stúpa počet nemanželských detí. Treba nám zachrániť rodinu! Tu je široké pole činnosti pre každého: pre verejných činiteľov, pre vládu, pre zamestnávateľov, pre školu, pre vychovávateľov, pre rodičov i pre starých rodičov, pre mládež, pre Cirkev, ale na prvom mieste pre samú rodinu. Treba sa nám vrátiť k modlitbe, lebo sa akosi vytráca z nášho osobného i rodinného života. Bez modlitby však niet spojenia s Bohom. Ale rodina, ktorá sa modlí, ostáva spolu.

Dnes teda prosíme na tomto milostivom mieste našu Bolestnú Patrónku o zvláštnu ochranu a pomoc pre svoje osobné potreby, ale aj pre všetkých ľudí na Slovensku, najmä pre manželstvá a rodiny v núdzi a v nebezpečenstve rozkladu. Prosme celým srdcom, aby sme podľa výzvy Jána Pavla II. prijali Sedembolestnú do každého slovenského domu, do celého života nášho národa. Amen.

JÁN CHRYZOSTOM KARDINÁL KOREC

NITRA

Pozdrav k odhaleniu Pamätníka Svätopluk

Podľa historikov slovenský národ má dve prastaré národné tradície – cyrilometodská tradícia je viac nábožensko-kultúrna, svätoplukovská viac národnostná. Tieto tradície nie sú oddelené, ale sa prelínajú: Konštantín a Metod pomáhali upevňovať kresťanstvom národ a štát 9. storočia, Svätopluk pomáhal zakladať Cirkev a rozvíjať základy kresťansko-kultúrne.

Metod zanechal „Súdny zákon ľuďom“ a „Napomenutia vládarov“. Svätopluk pomáhal zriadiť prvú cirkevnú provinciu na našom území na čele s arcibiskupom Metodom.

Keď arcibiskup Metod šiel roku 879 vo vážnej situácii do Ríma, išla s ním aj veľká delegácia kráľa Svätopluka, ktorú viedol panovníkov vyslanec veľmož Zemižizň. Pápež Ján VIII. poslal po tomto vyslanstve list „Industriae tuae“, adresovaný „milovanému synovi Svätoplukovi, vznešenému vládarovi.“

Týmto listom sa Svätopluk s ríšou našich predkov dostal pod ochranu Svätej Apoštolskej Stolicy ako rovnoprávny člen rodiny kresťanských národov a štátov, akými boli Franská ríša a iné štáty (M. Kučera, R. Marsina).

Týmto listom bola zriadená roku 880 aj prvá diecéza medzi slovanskými národmi, a to v Nitre, pod právomocou arcibiskupa Metoda. Svätopluk mu už predtým roku 873 ako arcibiskupovi odovzdal všetky kostoly a kňazov svojej ríše, a to slovienskych i latinských z Franskej ríše.

V neskorších prudkých sporoch, ktoré prepukli po Metodovej smrti roku 885 a vyústili do vyhnania slovienskych kňazov, kráľ Svätopluk ustúpil pod tlakom mnohých zmien v zahraničí i doma pred intrigami vplyvných kruhov, ktoré ohrozovali pokoj v jeho ríši. Historici na základe dokumentov vedia spravodlivejšie posúdiť tieto zložité i smutné udalosti.

Svätopluk mal aj nepriateľov a kritikov. No aj v nepriateľskom prostredí opät kláštora v Prume zanechal spis a v ňom názor o Svätoplukovi, že bol „medzi svojimi najrozvážnejší a najbystrejší“. Podobne o Svätoplukovi písal neskôr cisár Porfyrogenetos.

V očiach svojho ľudu mal Svätopluk veľké prednosti a zásluhy. Preto u nás vznikali a dlho sa udržovali o Svätoplukovi pochválne legendy. Ľudové povesti a spevy ho obdarovali priam nesmrteľnosťou. Tak si ho ľud vďačne pripomína.

Táto veľkomoravská tradícia v ľude pretrvávala dlho, až v 12. storočí slabla, keď ju začala prekryvať úradne podporovaná nová kráľovská tradícia svätostefanská.

Napriek tomu tradícia cyrilometodská i svätoplukovská pretrvávala ticho v našom ľude i v Cirkvi ďalej, ako dosvedčujú historické dokumenty ďalších storočí.

O nejaký čas v roku 1655 sa objavuje táto tradícia priamo znova. Napríklad v úvode spevníka „Cantus catholici“, potom v diele historika Samuela Timona, po ňom nasleduje Ján Baltazar Magin, Matej Bel a najmä Juraj Papánek v diele „O kráľoch Slovákov“. Na to nadväzujú Bernolák, Juraj Sklenár a hlavne Ján Hollý v eposoch „Cyrilometodiáda“ a „Svätopluk“. Vrcholom sú štúrovci, Matica s Moyzesom a Kuzmánym, či Spolok sv. Vojtecha. Z toho vyrastalo náboženské oživenie a slovenské národné obrodenie.

Dnes je našou úlohou, aby sme nevypadli z tejto živej reťaze generácií národa, ktoré po tisíc rokov rozvíjali toto tiché alebo verejné duchovné, náboženské, kultúrne a tým aj naše národné-bohatstvo v Slovenskej republike.

Preto Pamätník Svätopluka by mal byť požehnaním pre celé naše Slovensko.

Nitra, máj 2010

Kardinál Korec

Kard. Korec

I

Ak hovorím o tragédii, tak nie preto, aby som ju dával za vzor praktického konania, aby slúžila ako „návod na použitie“ života, veď ide o umelecké dielo. Hoci tragédia vo svojom účinku ovplyvňuje konanie ľudí, takéto „mrvoučné“ pôsobenie nie je jej účelom či podstatným určením. A nevidím v nej ani dajaký ideál usporiadania sveta. Skôr mi je tragédia ako umelecké dielo príkladom konfrontácie so skutočnosťou, ba ona sama sa mi stáva skutočnosťou v stave zrodu. A je i hľadáním významu a jeho zasadením do kontextu našej existenciálnej situácie. Dramatické umenie tragédie, tak shakespearovskej a schillerovskej, ako aj dávno pred nimi umenie starogréckej drámy, a takisto drsné scény niektorých biblických príbehov a ešte dávnejšie pred nimi duchovné texty prastarých kultúr Egypta, Mezopotámie alebo indických Véd, mali predovšetkým vyvolávať v obecnstve katarziu, stav vnútornej očisty, obnovovať srdce ako sídlo vznešenosti, ako miesto, kde v nás je prítomné transcendentno, otvárať divákovi cestu k uzretiu božskej povahy vecí a k zamysleniu nad sebou pri pohľade na sprítomnenú pravú tvár človeka, a tak ho motivovať k poctivej, obetavej ľudskej práci na tvorbe sveta pravého života so svetlom ducha, mysle a citu, na stavbe ľudského domova.

II

No súčasné obec(?)enstvo sa už len veľmi zriedka stáva účastníkom zrodu pravdy v diele, divákovi, na ktorého upiera táto odkrytá pravda svoj pohľad a povznáša ho do sféry svetla, večného ohňa slova, úplnosti pravdy, krásy, dobra. Toto publikum už pozostáva najmä z „rodu“ televíznych divákov, ktorých „sleduje Veľký brat“. Ako také nemá možnosť a onedlho stratí aj posledné zvyšky schopnosti odkrývať znaky tragickéj situácie tak v dohodnutom svete umenia drámy a ostatných umení, ako aj v krízach reálneho sveta, stratí schopnosť hľadať ich riešenia, nedokáže už viac túžiť po pravde, kráse, dobre a stratí aj vnímavosť, ktorá povznáša k tragickému súcitu a ku vznešenosti vedomia hlbokaj pravdy o slobodnom konaní človeka pamätajúceho na „zákon“ vpísaný v srdci milosti.

III

Knihy, umelecké diela a v našej dobe „osamelých davov“ najmä médiá masovej komunikácie majú mimoriadny vplyv na jednotlivcov i na masy. Ak sa v nich prezentuje nízkosť a zvrátenosť, banalizácia zla, trivializácia pravdy, krásy, dobra, tak pôsobia zhubne. Človek vystavený trvalému vplyvu takýchto „diel“ stráca postupne schopnosť diferencovať hranice rôznych vrstiev skutočnosti, hranice potenciality, aktuality, virtuality, nedokáže rozlišovať skutočné od neskutočného, mravné od nemravného, choré od zdravého, pravdivé od nepravdivého, krásne od ošklivého... Tieto pojmy úplne relativizuje, vzájomne zamieňa dobro so zlom, chorobu so zdravím a zločinom. A napokon toleruje, akceptuje, či dokonca podporuje zločinné konanie alebo sa sám stáva jeho aktérom.

IV

Problém je aj v tom, že už niekoľko desaťročí sa spochybňuje a v konečnom dôsledku rozkladá systém klasického vzdelávania, stráca sa pozitívny referenčný rámec. (Podobne rozkladne sa pôsobí na rodinu, čím sa rozbieha fundament sociálnej súdržnosti a akceleruje proces atomizácie spoločnosti.) Ak nám chýba takýto referen-

čný bod, ak nedisponujeme fundamentom pozitívnej idey človeka a ľudstva, ak nemáme predstavu o tom, ako má človek a ľudstvo vyzerat', o tom, čo je a čo nie je ľudské, tak zostávame bez kritérií hodnotenia a na ich miesto sa dostávajú náhradky, ako napríklad: „To je zaujímavá myšlienka“, „Všetko je relatívne“, „Každý má svoju pravdu“, „Nezáleží na pravde, ale na správnosti, korektnosti...“ A tak dobové súradnice módnosti či moder- nosti často celkom nepozorovane otvárajú cestu k manipulácii hodnôt. To pôsobí degeneratívne a zahmlieva zrak. Zmäténý človek už nerozpoznáva, čo sa vlastne deje s ním i okolo neho. Už viac nedokáže zakúsiť bytostný vzťah odkrývania a rozpoznania pravdy, úplnej povahy vecí.

V

Manipulatívne zaobchádzanie s hodnotami vedie k ich zvráteniu. Pozitívny duchovný potenciál sa prevracia na negatívnu démonickú silu. A práve

JOZEF PAUER

Tragédia a politika a tragédia politiky

„demokracia“ sa môže stať, a neraz sa stala, úrodnou pôdou pre takéto sily. Aj v našej prítomnosti možno vidieť, aké neobmedzené (a neorané) pole im dáva k dispozícii vo „verejnej diskusii“. Demokracia sama, zrušiac hierarchiu (hoci tým, našťastie, zo sveta nezmizla ani „aristokracia“, ani „lokajstvo“, a teda ani schopnosť vidieť skutočný stav vecí sveta a života), nemôže predstavovať a klásť žiadne hodnoty. Samozrejme, nezačalo to až a iba so súčasnou krízou západnej civilizácie, ktorá má svoje počiatky ešte v studenej vojne, teda v rekolonizačných zápasoch povojnových veľmocí. V dejinách Európy sa ukázala dlhodobá perióda krízy ľudstva už okolo 7. storočia pred n.l. A prejavilo sa to aj medzi sofistami v Aténach antického Grécka v 5. storočia pred n.l. Dnes vidíme, čo sa deje s „najvyspelejšou“ demokraciou sveta v ostatných necelých päťdesiatich rokoch, už od série politických vrážd v šesťdesiatych rokoch 20. storočia (John F. Kennedy, Robert Kennedy, Martin Luther King), cez vojnu vo Vietname až po najnovšie zlyhanie štátnického umenia jej vodcov: vojna v Iraku, ešte stále nezabudnuté plány s napadnutím Iránu, celý rad provokácií, nedávno napríklad gruzínsko-osetský konflikt. A k tomu prilievajú svoju kvapku jedu vizionári diabolскеj utópie, autori scenárov typu Huntingtonovej Zrážky civilizácií, ktorí zvolávajú do konfliktu kresťanov proti muslimom, proti židom, proti hindom, proti konfucianom... Predstavujú ich ako nezmieriteľných protivníkov a zapierajú im i celému svetu ich spoločného menovateľa. Veď kresťanstvo, judaizmus a islam majú spoločné korene, vyznávajú toho istého Boha a aj ich učenia majú v podstatných otázkach veľa spoločných odpovedí, aj keď sa v jednotlivostiach vyznačujú množstvom diferencii.

VI

Všetky náboženstvá rozprávajú o bohu alebo o niečom, čo je náhradou boha: absolútny princíp bytia, podstata súcna, večný poriadok, večné plynutie...

Rozdielnosti nachádzame v predstavách o bohu. Tak napríklad chápa-

nie boha v islame (Alaha) pripomína sčasti učenie deizmu. Alah sa vo svete neangažuje, zostáva v božskej izolácii. Má svojich prorokov, prostredníctvom ktorých dáva veriacim správy o tom, ako majú konať.

Predstavy o bohu na Východe, v budhizme, taoizme, konfucianizme, sú blízke panteistickému stotožneniu boha s prírodou, so svetom, s celkom diania, s celkom súcna. Boh tu nie je transcendentná bytosť nadradená svetu a oddelená od neho, ale je jeho vnútornou, neosobnou silou, svetu imanentný oživujúci duch. Boh a bytie sú tu jedno a to isté. Človek je súčasťou tohto božského celku, a preto má zachovávať úctu k jeho večnému poriadku, má rešpektovať večný zákon či nekonečné plynutie.

Náboženské predstavy založené na Biblii sa nachádzajú akoby medzi islamom a budhizmom (taoizmom, konfucianizmom). Starozákonný Boh je transcendentný, zvrchovaný vládca všetkého súcna, ale zasahuje do sveta,

*Pred zákonom sú všetci rovní.
Od Peisistrata oslobodení
zvolili sme: darebák či eunuch
má byť vládcom našich dní.*

*Ach, jasný Apolón,
tin andra, tin heroa, tina theon,
akého boha, muža, hrdinu
ovenčím plechovým vavrínom!*

EZRA POUND,
HUGH SELWIN MAUBERLEY

stará sa o svet a komunikuje s ním cez svojich prorokov, volí si svoj ľud, s ktorým vytvára zmluvné puto. V Novom zákone sa ten istý Boh inkarnuje do ľudskej telesnosti a vstupuje do sveta ľudských starostí, trápenia, núdze a hriechu, do ľudského diania, do dejín. Boh teda nezostáva v separácii nad svetom, no ani sa v ňom nerozpúšťa. Je zvrchovaný, všemocný, transcendentný, ale preniká do nášho sveta, presakuje ním, zaplňa ho, dáva sa mu, dáva sa nám, zostupuje spolu s nami do našich otrasov, do našich stroskotaní, do našich úzkostí a napokon aj do smrti. A všetko to prekonáva. Boh evanjelii je vševládny a milosrdný, transcendentný a vtelený, osobný, je slobodou a je vzájomnosťou, láskou. V tom spočíva zásadná odlišnosť a unikátnosť evanjeliových správ o Bohu. No práve táto odlišnosť a svojráznosť robí z biblického chápania Boha jedinečnú cestu k nachádzaniu porozumenia a pokojných foriem koexistencie všetkých náboženstiev, kultúr a národov.

VII

Samozrejme, najväčšie problémy, alebo skôr najťažšie otázky, vyrastajú z odlišného chápania samého Boha. Tu nastupuje povinnosť trepezlivého, premýšľavého hľadania porozumenia, založeného na vízii kozmu, a nie chaosu, na vízii univerza, a nie multiverza, ako aj na zásadách koordinácie, vzájomnosti a kooperácie, na princípoch reciprocit a vzájomnej závislosti v zmysle zodpovednosti. Napokon, tak osobná sebareflexia, ako aj systematická reflexia skúsenosti praktického i teoretického života, vedec-

kého, umeleckého, žitého sveta nás privádza k obrazu skutočnosti ako symbiózy jedného a mnohého, jednoty a rozmanitosti. Jednota nie je čosi zvonka nútené mnohosti a rozmanitostí reality. Pestrosť a rozmanitosť žitého sveta pramení vo „všeobjímajúcom“, „obklopujúcom“ (Jaspersovo das Umgreifende), vo všeobšiahlej skutočnosti, je v nej situovaná a v nej zhromaždená a udržiavaná. Táto mnohosť a rozmanitosť reality je zakorenená v organickej jednote, z nej vyrastá a v nej sa istým (nejakým) spôsobom usporiadania usposobuje (Hrušovského peratickosť bytia). Preto hovoríme a môžeme hovoriť o kozme, a nie o chaose.

VIII

Paradigmú jednoty v rozmanitosti v časoch globalizácie ohrozujú viaceré nebezpečenstvá, a to tak v rovine profánneho, ako aj v rovine sakrálneho. Na strane sekularity je to najmä v súčasnom svete dominujúci model sveta

radikálne atomizovaných individuí, národov a štátov, ktoré súperia alebo sa dostávajú do konfliktov vo svojej zacielenosti na dosahovanie vlastných, úzko (egoisticky) vymedzených záujmov. Iné nebezpečenstvo striehne v oblasti kultúrnych tradícií a náboženstiev, hlavne v takých myšlienkových koncepciách, ktoré ich interpretujú výlučne v konfliktnosti, a to tak medzi sebou, ako aj voči sekulárnemu svetu.

Takáto situácia si vyžaduje obnovenie verejnej sféry v komplexe jej dimenzií, tak, aby v nej bolo možné začuť hlasy z oblasti kultúry a náboženstva a tie mali dosah na spoločenské dianie. Takisto je potrebná hlbšia spolupráca medzi sekulárnou a religióznou sférou na všetkých úrovniach, medzi veriacimi a neveriacimi, medzi jednotlivcami aj medzi inštitúciami atď.

Východisko takejto spolupráce neleží ani na hranici vyznačenej „hroubou čiarou za minulosťou“, ani v subjekte očistenom karteziánskou skepsou, ani na lockovskej „nepopísanej tabuli“. Všetci sa rodíme do vlastného jazyka a do vlastnej kultúry. Tam nachádzame základný prístup k tvorbe obrazu sveta, tam nachádzame aj nevysychajúci prameň fundamentálnych hodnôt. Preto by sme, napriek hluku globalizácie a brbotu multikulturalizmu, nemali prepočuť výzvu hľadať novú paradigmu celku jednoty v rozmanitosti, celku vzájomného porozumenia a komunikácie, v ktorom možno prežívať posvätné a profánne v ich úplnosti a v kreatívnej spolupráci, v ktorom mnohosť národov a kultúr, posvätných i sekularizovaných sa môže nachádzať v pozitívnom vzťahu komplementárnosti.

IX

Ale guruovia demokracie pod taktovkou nadnárodnej finančnej oligarchie hypertrofujú partikulárne aspekty odlišnosti do neprekonateľných rozmerov a o komplementarite a spoločnom univerze mlčia. Zapierajú a odopierajú nám - náboženstvám, kultúram, národom, spoločenským skupinám i jednotlivcom - v našej rozmanitosti jednotu, ktorú vytvárame celkom prirodzene v mnoho-

rakých vzťahoch komunikácie. Vo svojich abstraktných interpretáciách izolujú kultúrne a náboženské tradície od konkrétnej existenciálnej skúsenosti a náboženstvo i kultúru tak prezentujú ako irelevantné pre život v postindustriálnej ére globalizovaného sveta, sveta v „zrážke civilizácií“ na „konci dejín“. V prístupe k svetskej sfére vylučujú jedinečnú kreativitu jednotlivých kultúr a ich vklad do živej pamäti spoločného dobra. Sakrálne a sekulárne interpretujú ako principiálne kontrastné a konfliktné, a teda ako hrozbu pre spoločné dobro. Nezabúdajme však, že dejiny nesvedčia len o konfliktoch veľkých svetových kultúr a náboženstiev, ale aj o tom, ako sa tieto náboženstvá a kultúry dokážu vytvárať, uskutočňovať a rozvíjať svojim jedinečným, originálnym spôsobom, a pritom neprestávajú zachovávať úctu k iným náboženstvám, národom, kultúram i jednotlivcom.

X

Aj keď sa zrovna nemáme v láske, môžeme byť medzi sebou zajedno. Ale v našej prítomnosti sme len strachom a neistotou stigmatizovaní, chobotnicou korupcie otrávení svedkovia šírenia stratégie napätia a rozkladu v neskončenej sérii samovražedných atentátov od New Yorku cez Madrid, Londýn či Moskvu a Beslan alebo Irak, Irán, Afganistan, Palestínu, Izrael, Egypt... Moc, pýcha a chamtivosť. Klam, vojny, hladomory. Smrť.

XI

No kto stavia iba na demokracii, ten stavia v bahnoteréne fikcie. Demokracia je typický príznak krízovej doby, pretína ontologické spojenie človeka, národa a štátu a korene ľudskej autenticity v transcendentne. Osobnú existenciu zbavuje duchovnej hĺbky, redukuje ju na súčiastku mechanizmu, spoločnosť rozbieha na atómy, kvalitu nahrádza kvantitou, harmóniu prevracia na počítadlo volebných hlasov. Od samého počiatku stojí na mystifikácii, keď za vládu ľudu vydáva neznášanlivosť a škriepky strán a demagogickým nadbiehaním davovým inštinktom zakrýva boj o moc a úzke skupinové záujmy.

Pohnútky a úmysly demokracii - ktoré toľko ľudí považuje za skutočnosť - nie sú vskutku tým, čím sa zdajú byť. Sú len čírymi zámienkami na dosiahnutie jediného cieľa, a tým je globálne víťazstvo internacionály financií (je celkom jedno, či ju nazveme komunistickou alebo kapitalistickou). Napokon, nič iné by nedokázalo nanútiť Európe a vlastne celému (tomu globalizovanému) svetu a jeho národom také zjavné rozpor, v akých sa ocitá už celé storočie: 1914 - rozpory prvej svetovej vojny; 7. november (24. 10.) 1917 - VOSR; 24. 10. 1929 - krach burzy na Wall Street a svetová hospodárska kríza; rozpory rozpútania, priebehu i konca („ne-konca“) druhej svetovej vojny; rozpory udalostí päťdesiatych rokov dvadsiateho storočia a studenej vojny; r.1968; r. 1989; perfidny 11. september 2001... Čo má toľko moci, že dokáže tak dlho hnať národy sveta do sebazáhuby? Iba jediná sila: zlato, peniaze, papierová krv - jediná moc denaturovaného, desocializovaného, dehumanizovaného sveta. Každé zbedačenie spoločnosti znamená rozkvet korupcie a príživníctva. A financie sú najväčším parazitom.

XII

Financie zasadzujú svoje rany nezamestnanosťou, krízami, ekonomickým zotročením, likvidáciou poľno-

hospodárstva a priemyslu a v konečnom dôsledku tak ohrozujú sám život celkom konkrétnych ľudí. Ničivo zasahujú nielen do demografickej situácie spoločnosti, ale rozkladajú ľudský charakter jej fungovania vo všetkých jej dimenziách. Cieľom je rozdrviť záštitu duchovných a tradičných hodnôt, stratou ktorej sa človek stane pasívnym nástrojom temných síl chaosu a matérie. Človek, takto zbavený svojho ľudského údela cesty za bytostným naplnením, je krok za krokom redukovaný na kreatúru bez tváre, na stále determinovanejšiu a závislejšiu súčasť sveta ovládaného hmotou, kde sa cieľom jeho púte nestáva vznešené naplnenie existencie, ale iba vyprázdnené formy spustnutého blahobytu odľudšteného tvora, odpoločeného človeka a sveta. Takáto kultúrna demoralizácia a duchovný rozpad spôsobujú hlbokú sociálnu krízu, nesmierne ťaživé situácie v spoločnosti.

XIII

A tak ten, kto buduje iba na ideológii voľného trhu a na papierovej krvi peňazy, na demokratických mantrách slobody predhadzovaných v prejavoch krikľúňov duši davu, ten stavia v rozbahnenom svahu, po ktorom sa dá ľahko sklznúť do novej tyranie, do hlbokéj, vleklej krízy sprevádzanej utopením morových rán, hrôzami vojen, v ktorých sa ľudia menia na bestie a od bitútku k bitútku blúdi s vyhasnutými očami prízračnými krajinami zahalenými v mračnách čiernej smrti. A nenavrávajme si, že tá dnešná kríza je iná, že nás sa takéto vízie netýkajú. Nie, nie, veď finančný a s ním hospodársky a celý spoločenský systém najvyspelejšieho Západu sa láme, to svetové kasíno je v plameňoch! Ak najmocnejší tohto sveta neodložia konfrontačnú taktiku a nepristúpia k dialógu, ktorý povedie ku konvergencii síl zameraných na riešenie krízy, potom ulice sveta zmiznú v rozbúrených riekach krvi a v čiernom hnisie pandémii.

XIV

Sokrates bol svedkom (a napokon obeťou) rozkvetu aj krízy demokracie za Perikla a jej zvrátenia v dobe peloponézskej vojny. Labilnosť demokracie opísal Sokratov žiak Platón v dialógu Štát, v ktorom hľadal dobrú a spravodlivú ústavu pre dokonalú obec, do ktorej nevniknú dve zlé, bohatstvo a chudoba. Platón považuje za hlavný znak demokracie takú podobu slobody, ktorá neznáša ani vládu ľudí, ani vládu zákonov a vzniká (ako tretia v rade štyroch zlých ústav vznikajúcich postupným zhoršovaním dokonaléj ústavy) ako dôsledok nenásytnej túžby po bohatstve. Pri analýze demokratickej ústavy Platón rozoberá aj rozdiel medzi nevyhnutnými potrebami a túžbami a tými, ktoré nevyhnutné nie sú, a poukazuje na to, že demokratický život je len zdanlivo príjemný, šťastný a slobodný. A ten istý Platón - ako neskôr v istom zmysle aj apoštol Ján a apoštol Pavol - odlišoval túžby (eros) od náklonnosti či vzťahov priateľstva (filia) a tie od takého spôsobu vzťahovania sa k svetu a k človeku, v ktorom sa prejavuje záujem a starosť o nich, a to s vnútornou kvalitou láskavosti a nezištnosti (agapé). Táto podoba lásky mu bola pravdivou podobou politiky nielen v umení správy štátu, ale aj v náboženstve a vo vede a v umení. (Apoštol Pavol nám o tejto podobe lásky zanechal krásny Hymnus v Prvom liste Korintským.) Samozrejme, od čias Platóna a apoštolov svet uzrel, prežil a pretrpel desiatky podôb demokracie i jej zlyhania. A tá dnešná je tiež úplne iná. Ale aj tyrania. No obidve boli vždy chorobným stavom spoločnosti, teda stavom prechodným. A v tom je nádej.

XV

Klasickým vzorom zlyhania štátnej politiky na Západe je kolaps Periklových Atén a ich následné zruinovanie v peloponézskej vojne (431 - 404 pred n.l.). Na počiatku tohto zdĺhavého zhubného procesu stojí zápas medzi aténskou demokraciou a spartskou oligarchiou o hegemoniu v Grécku. Atmosféra kreatívneho optimizmu antických Atén sa rozpustila v zdĺhavom panstve egoistickej, klamnej, úskočnej sofistiky, ktorá ovládla život obce, a tak ju odsúdila na strašný údel. Už za Perikla, politika mimoriadnych štátnických schopností, sa aténska demokracia sústreďovala len na ochranu svojich sebecký úzkych záujmov. Keď Perikles po dvoch rokoch vojny zomrel, Atény sa zmocnil Kleón, vojnychtivý radikál, úskočný rečník, sofistický demagóg, ktorý zatlačil do úzadia mierumilovného Nikia. Po Kleontovej smrti (a takisto po smrti Brasida, vojnového štváča na strane Sparty) sa po desiatich rokoch vojny otvorila cesta k mierovej dohode („Nikiiov mier“). Vzhľadom na kompromisnosť tejto dohody pretrvávalo medzi Aténami a Spartou napätie, ktoré živil a napokon využil na obnovenie vojny vodca radikálnej demokratickej strany v Aténach, najprv Sokratov žiak, potom sofistami ovplyvnený, schopný, ale neskrotne ctižiadostivý a bezcharakterný politik Alkibiades. Keď neskôr politickí nepriatelia z vlastných demokratických radov zbavili Alkibiada velenia, ten prešiel na stranu Sparty, ktorej aktívne pomáhal proti Aténam.

Napriek tejto podlosti sa do Atén vrátil, keď demokrati utrpeli porážku v prechodnom oligarchickom prevrate. Pod ochranou aténskych oligarchov rozpútal nové intrigy a dosiahol tak pre Atény dočasné vojenské úspechy. No napokon Lysandros, rovnako podlý politik a veliteľ spartského loďstva, priviedol Spartu k rozhodnému víťazstvu. Rok nato sa Atény, obkľúčené nepriateľom, vzdali. Skompromitovanú demokraciu vystriedali potom v gréckych mestách Lysandrom bezohľadne dosadzované oligarchické vlády. V Aténach vládlo podľa jeho príkazov „tridsať tyranov“, ktorých krutovláda zlikvidovala všetkých protivníkov. Aj - dnes by sme možno povedali pragmatický - demokrat Alkibiades bol zavraždený na úteku.

XVI

Je zrejme, že cieľom tohto strohého a neúplného prehľadu nechcelo a nemohlo byť vyličenie peloponézskej vojny a osudu antického Grécka v nej. Chcel iba naznačiť „vrtkavý“ osud demokracie, jej „klzkosť“ a ľahkú ovládnuteľnosť a ovládateľnosť oligarchiou či tyraniou. Tak Atény ako aj nakoniec víťazná Sparta v rozhodujúcich okamihoch dejinnej voľby zlyhali, čo viedlo po ich ťaživom vzájomnom vyčerpaní k tragic-

kej strate slobody celého Grécka, ktoré napokon upadlo do područia Macedóncov. Na takéto či podobné poučenia z histórie netreba zabúdať, najmä keď vidíme, ako sa vpád USA do Iraku zmenil na vleklú, sebazničujúcu vojnu, ktorá neničí iba USA, ale vedie do ťaživej krízy celý svet. A tu nemožno nespomenúť inú dlhú vojnu, skazonosnú vojnu vo Vietname, do ktorej sa táto veľmoc celkom zbytočne zaplietla, keď rezignovala na diplomatické rokovania s Ho Či Minom. Diplomatické rokovania s predstaviteľmi štátov so zásadnými kultúrnymi diferenciami a prípadne nepriateľskými ideológiami sú mimoriadne náročné. Ale poslaním diplomacie je zaoberať sa práve náročnými medzinárodnými situáciami, riešiť ťažké, komplikované konflikty.

XVII

Vojnou vo Vietname a od deväťdesiatych rokov 20. storočia prebiehajúcou vojnou v juhozápadnej Ázii sa USA (a všetci ich „spojenci“ v týchto vojnách, ako aj tí, ktorí sa za Spojené štáty „skrývajú“; hádam vhodnejšie by bolo hovoriť o oligarchii či synarchii nadnárodných korporácií) dopustili niečoho, čo sa podobá na to, čo urobila Perzská ríša Aténam (malá, nie tak celkom neoprávnená provokácia: Predstavme si namiesto Perzskej ríše ríšu Británie a namiesto Atén dnes najväčších reprezentantov západnej civilizácie, dedičov európskej antiky, USA a EÚ), keď, hoci porazená na mori a napokon i na súši, ich dobyla

jedom korupcie a demagógiou sofistiky (aj pomocou zneužitia delfského kultu), ktoré rozvrátili morálku Atén. Takto zmanipulované, demoralizované Atény sa nechali zavliecť do páchania vražedných vojnových zločinov proti svojim susedom a spojencom. Počas peloponézskej vojny spustošili neutrálny Mělos, ktorý bol ich spojencom v grécko-perzských vojnách. A takými metódami (a v tom je asi tiež jeden aspekt jej unikátnosti) bola západná, európska civilizácia deštruovaná zvnútra už od počiatku svojho vzostupu, ktorý sa vykršoval na kresadle gréckych mestských štátov a severného pobrežia Afriky (Kyréné) v spojení s Egyptom, s Iónmi, s Etruskami okolo konca 8. a začiatku 7. storočia pred n.l.

XVIII

Najčastejšie používanou metódou deštrukcie európskej kultúry sú práve dlhé, vleklé vojny. Takými boli medzi inými aj peloponézska vojna, tridsaťročná vojna, prvá i druhá svetová vojna, vojna v Indočíne, vojnový rozpad Juhoslávie i súčasné šialenstvo v juhozápadnej Ázii. A celý rad ďalších nezmyselných vojen v histórii európskej civilizácie, ktoré rezignovali na dialóg a prostriedky diplomacie a ktoré nemali žiadny morálny ani strategický cieľ. Samozrejme, musíme rozlišovať rôzne stupne či kategórie porušenia zákona, práva. A sú aj také, ktoré vedome porušujú zákon, konajú zlo a napriek tomu v takomto konaní pokračujú. Vtedy končí akýkoľvek

rozhovor. Keď nepomáha žiadne nariadenie, žiadny rozhovor, keď už teda musí dať civilizovaný národ vstúpiť do vojny, tak to robí s veľkou nechuťou, ale promptne, usiluje o jej rýchle ukončenie, nechce v nej zotrvať a krváčať dva, tri roky alebo aj viac. A hlavnou zbraňou dnešných vojen by mala byť najmä diplomacia. Veď na tejto planéte neexistuje situácia alebo konflikt, ktoré by nedokázala vyriešiť dobrá diplomacia. Vojna nikdy nevyrieši zajtrajšok, vypáli hnisajúcu ranu na tele sveta, ale jeho budúcnosť a situáciu človeka v ňom nevyrieši.

V diplomatickej komunikácii má hlavné slovo právo. Ako prax medzinárodného práva je ona vlastne praktickým výrazom duchovnej jednoty ľudstva. To znamená záruku zachovania elementárnej ľudskej slobody a súčasne ochranu pred nenávisťou či extrémnymi kultúrnymi a morálnymi špecifikami jednotlivých strán konfliktu. Diplomatická koordinácia tak môže zabrániť, aby na scénu vstúpila tyrania alebo násilné „trestné výpravy“, potlačenie rozmanitosti jediným, z výsady mocenského postavenia nastoleným princípom. Negociačné formy diplomatickej komunikácie sú alebo môžu sa stať formami biotropného kompromisu medzi snahami jedného „sveta“ (rôznych osôb, štátov, mocností, záujmových zoskupení atď.) násilne vniknúť do druhého „sveta“ na jednej strane a snahami násilne nanútiť zjednotenie jedného „sveta“ s iným „svetom“ na strane druhej. A práve ony, tým, že disponujú v istom zmysle univerzálnym princípom, sústavou medzinárodného práva, môžu „trestať“ a naprávať narušenú alebo rozloženú komunikáciu medzi štátmi, národmi a kultúrami a navrátiť ich tak k uctievaniu zásad a pravidiel tohto princípu.

XIX

V takejto komunikácii nemôžu chýbať „konzervatívne“ sily, ktoré udržiavajú ustanovené tradície. Ale niekedy si konkrétna historická situácia vyžaduje „vizionárske“ sily, ktoré sú schopné v prípade potreby ustanovené tradície (ale len tie tradície, ktoré ustrnuli, skôrovateli a stali sa prekážkami životného rozvoja) tvorivo transformovať, korigovať a prehlbovať. Preto taká potreba citu pre realnosť histórie. V takejto tvorivej transformácii sa tradície nerušia, ale transformujú sa pre životný rast. Takáto transformácia neatomizuje, nerozptyľuje, ale zachováva celistvosť historického pohybu v jeho spätosti s poriadkom bytia, zachováva ontologickú celistvosť historického s kozmickým.

XX

Ak sa dnes pozeráme na to, čo na sebe pácha moderná západná demokracia, najmä od zavraždenia J. F. Kennedyho a celého radu vražedných atentátov spáchaných na pokrokových demokratických štátnikov a politikov od šesťdesiatych rokov až po súčasné neutíchajúce štvanie do vojny, ešte viac eskalované od samého začiatku tretieho tisícročia (demokrati, tak socialisti a liberáli, ako aj konzervatívci či komunitaristi, individualisti či kolektivisty, skrytí za sentimentálnou rétorikou slobody a humanizmu, hlásia sa k vojne a vraždeniu ľudí), premkne nás dojem plne rozvinutej tragédie, a to v zmysle princípov klasickej Aischylovej drámy, ako aj drámy Shakespearovej a Schillerovej. Samozrejme, nemožno nepomyslieť na tragizmus spätý s ľudskou existenciou a tejto existencii imanentným rozporom medzi radikálnou samotou človeka a ľudskou jednotou.

Snímka: Katarína Džunková

(Dokončenie v budúcom čísle)

Aký ťažký, bezútešný a skromný musel byť život človeka, ktorý si pred smrťou želal len jedno: aby zomrel v deň vlastných narodenín, 17. júla.

Zahlbený do tichej modlitby, odpúšťal všetkým trýzniteľom, sudcom, denunciantom, hrubým strážnikom, ktorí mu viac ako desať rokov strpčovali život. A to len preto, lebo sa ocitol v nevhodnom čase - na jar roku 1950, na nevhodnom mieste - v krajine začínajúcej totality, ako gréckokatolícky biskup, ktorý vtedy administratívne podliehal Vatikánu, a zdráhal sa urobiť to, čo od neho noví mocipáni chceli:

„Keď podpíšete toto vyhlásenie, môžete vo svojej činnosti ako biskup pokračovať“, znel dobromyseľný hlas vysokého funkcionára nového režimu.

On odmietol rozpustiť náboženskú obec vyše trisťtisíc gréckokatolíckych veriacich, odmietol odluku od Vatikánu a súčasne návrat k pravoslávii, na čele s patriarchom Alexejom, sídliacim v Moskve.

Odmietnutím spečatil svoj vlastný osud. O pár dní neskôr šiel ho zatkli a vo vyšetrovacej väzbe sa dozvedel o absurdnom obvinení:

velezrada, špionáž v prospech USA a Vatikánu, atď. Vo svojej dobromyseľnosti sa nazdával, že ide o očividný omyl, ktorý sa musí v blízkej budúcnosti vyjasniť v jeho prospech...

Bránil sa, snažil sa vysvetľovať, a napriek tomu, že mu nič konkrétne nemohli dokázať, podľahol dlhému fyzickému a psychickému násiliu.

Jednej noci, po ikstom vytrhnutí zo spánku, podpísal obšialhy protokol, v ktorom sa ku všetkým „obvineniam“ priznal.

V tej situácii si spomenul na Kristove slová: „Keď mňa prenasledovali, budú prenasledovať aj vás.“

Tým sa začala predposledná etapa jeho cesty utrpenia - príprava na súdne pojednávanie. Musel sa naučiť naspamäť odpovedať na všetky sudcové otázky ako aj falošných svedkov.

- Podľa predpísaného scenára sa priznával, že
- bol úhlavným nepriateľom nového proletárskeho štátu,
 - a verným sluhom klérofašistického, tzv. Slovenského štátu,
 - nadviazal špionážny kontakt s Vatikánom a s vojnovými štváčmi v USA,
 - podporoval vojenské skupiny Jozefa Bandera, ktoré sa usilovali
 - o odpojenie Ukrajiny od Sovietskeho Sväzu,
 - podával Vatikánu špionážne informácie o situácii v Poľsku a v Sovietskom Sväze,
 - formuloval svojim veriacim provokačné pastierske listy, ktoré mali umožniť rozpad nového zriadenia.

ALEXANDER ŽEMLA

Odpustenie

Spomienka na biskupa-mučeníka Pavla Gojdiča

Za tieto činy bolo možné podľa vtedajších paragrafov len jedno: trest smrti.

„Keď budete kooperatívny a olutujete svoje činy, môžete počítať s miernejším trestom, radili mu organizátori blížaceho sa procesu.“

A mali pravdu: Dostal „doživotie“, ba dokonca neskoršou amnestiou nového prezidenta „len 25 rokov“, čo v jeho konkrétnej situácii znamenalo, že by opustil väzenie ako 87 ročný...

Do smrti mu zostalo desať ťažkých rokov v rôznych väzniciach, v ktorých sa snažil o jedno: všetkým tým trýzniteľom, sudcom, falošným svedkom - odpustiť.

Keby sa vtedajšie vyšetrovacie metódy zjednodušene označili ako peklo, tak potom boli pomery vo väzniciach možno o niečo ľahšie - snáď ako v očistci.

„Aktivity“ brutálnych dozorcov, asociálnych väzňov, ktorí bez akýchkoľvek následkov terorizovali spoluväzňov v cele, boli na dennom poriadku.

Pre túto skupinu zabávajúcich sa divákov bol on, biskup, spolu s ďalšími tromi duchovnými zapriahnutý do pluhu a poháňaný bičom.

Raz nebol v stave vyplniť rozkaz - päťdesiat drepov, lebo jeho, rakovinou oslabené telo, zostalo už po druhom pokuse ležať nevládne na zemi.

Dozorca to hodnotil ako zarytú neposlušnosť, dokopal ho do bezvedomia, a navyše mu vymeral trest: desať dní v najprísnejšej izolácii.

Pre neho bola samotka vykúpením. Dostal síce ešte menej jedla ako predtým, ale mal možnosť meditovať - s Nim.

„Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia.“

Z miniporcie chleba sa dal sformovať krížik, a to ho išpirovalo sformovať modlitbu všetkých neprávom obvinených a väznených: „...je možné ti všetko vziať, je možné ťa ku všetkému prinútiť, ale lásku a dôveru k Tebe mi nevezme nikto“.

Raz do mesiaca smel prevziať malý balíček, s presne vymedzeným skromným obsahom. Dovoľené boli aj hrozienka, z ktorých sa dalo vytlačiť pár kvapiek - omšového vína. To bol začiatok tajných bohoslužieb vo väzniciach. Teraz už vedel on povzbudiť a potešiť mnohých spoluväzňov, zo všetkých politických epôch.

Jednému z nich, práve tomu, ktorý bol v dobe biskupovho zatknutia zodpovedný za náboženské otázky, predpovedal údajne veľkú budúcnosť.

Jeho meno: Dr. Gustáv Husák.

Jemu samému nemohol nikto predpovedať lepšiu budúcnosť.

Zdravotný sa mu natoľko zhoršil, že dokonca väzenskí lekári odporúčali - bezvýsledne - jeho prepustenie. Bezúspešné boli aj všetky jeho žiadosti o amnestiu. Zostávalo mu len vyslovovať vďačnosť priateľsky nakloneným spoluväzňom za láskavé doprovody na toaletu, lebo močenie pacientov v pokročilom štádiu rakoviny prostaty je veľmi veľmi záležavé.

A dokonca, keď ho tí istí sympatizanti, krátko pred vlastnými prepusteniami z väzenia vyzvali, aby im povedal mená trýzniteľov, aby sa národ raz o tom dozvedel, odpovedal skromne: „Mne v živote nikto neublížil.“

Zosnul v ten deň, ktorý si želal, v deň vlastných narodenín: 17. júla.

Písal sa rok 1960. Hneď na druhý deň, 18. júla 1960 sformulovalo vedenie väzenia v Leopoldove, kde biskup Pavel Gojdič, väzeň č. 681, zomrel, odpoveď na dotaz bratislavského Krajského súdu z 12. 7. 1960:

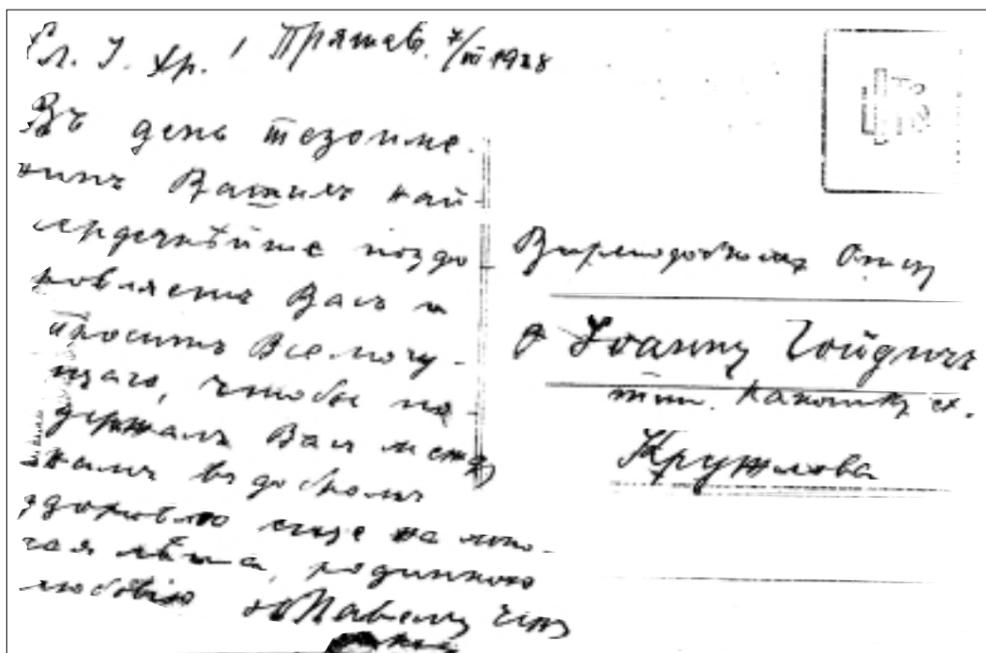
„Na základe vášho dožiadania zo dňa 12. 7. 1960 vám oznamujem, že Pavel Gojdič, nar. 17. 7. 1888 bol účastný amnestie prezidenta republiky podľa čl. VII. Konanie však neprichádza v úvahu z toho dôvodu, že menovaný zomrel 17. 7. 1960.“

Ostatky boli pochované vo väznici a až v októbri 1968 exhumované.

Pápež Ján Pavol II. poctil svojou prítomnosťou, modlitbou na hrobe Pavla Gojdiča význam jeho osobnosti.

17. júla 1998 bola oficiálne otvorená diecézna fáza procesu blahorečenia biskupa-mučeníka Pavla Gojdiča.

O pár rokov neskôr sa dožili príbuzní, jeho veriaci ďalšieho zadosťučinenia: za svoju iniciatívu pri úspešnej záchrane 23 židovských spoluobčanov v čase Druhej svetovej vojny bol mu na hore spomienok Yad Vashem, v hájiku spravodlivých, venovaný zelený stromček...

Pohľadnica biskupa Pavla Gojdiča

V monografií, ktorú v roku 1938 vydala rada mesta Trnava na pamäť sedemstého výročia udelenia kráľovských výsad mestu je aj stať Jána Gála Podďumbierskeho pod názvom Osvetová a sociálna práca slovenských vodcov národa v Trnave pred rokom 1918.

Okrem iného píše: „Do mora večnosti zapadla tretina storočia, keď slovenský národný život v Trnave dostal nového apoštola. Po učencovi Antonovi Bernolákovi tým apoštolom stal sa Martin Tamaškovič, človek z ľudu, obdarený prírodným rozumom a zdravým úsudkom.“

Narodil sa 20. októbra 1803 v Dechticiach a zomrel 20. februára 1872 v Trnave. Hoci jeho rodičia boli zámožní roľníci, školu navštevoval len tri mesiace. Sotva sa vedel z knižky pomodliť. V dospelom veku sa sám silou vôle naučil písať, čítať aj

počítať. Vo veku dvadsaťštyri rokov už vedel zostavovať prosbopisy a pokúšal sa písať aj básne. Najskôr sa venoval mlynárstvu, ale po usadení sa v Trnave mal hostinec na Pekárskej ulici.

Nebol to obyčajný hostinec. Celý dom aj hostinec bol udržiavaný vo veľkej čistote. Nad stolom visela tabuľka, kde vo veršoch bolo napísané, že na úver nedáva a kto nemá peniaze, aby nepil a na tú dobu veľmi zaujímavý zákaz fajčenia, lebo hostinský má z toho len smrad. Steny jeho domu boli vyzdobené obrazmi slovenských národovcov a hlavne požíčoval slovenské knihy, noviny a časopisy. Popredné miesto, hneď pod bránou svojho hostinca, mal obraz veľkomoravského kráľa Svätopluka, ktorého ako kráľa uvádza ďalšia monografia vydaná ešte v

minulom režime. Preto jeho nepriatelia ho posmešne nazývali Svätopluk. Zo začiatku sa aj hneval, ale neskôr sa k tomuto významnému menu hrdo hlásil.

Svätopluk z Trnavy

Svojich spoluobčanov a návštevníkov Trnavy budil k národnému povedomiu. Bol zakladateľom a organizátorom mnohých národných spolkov a organizácií. Navštevovali ho významné osobnosti, ako napríklad Juraj Palkovič, Martin Hamuljak, Srežnevský z Ruska a iní. Písal si s mnohými národovcami. Listy od Karola Kuzmányho, Juraja Holčeka, Václava Poděbradského, Sama Štefanoviča, Michala Chrástka a iných sa nachádzajú v Martine. Keď Pavel Mudroň hľadal v Trnave Tamaško-

viča, nikto o ňom nevedel, ale keď povedal Svätopluk, hneď ho správne nasmerovali.

Rozsah jeho činnosti na národnom poli je mnohoraký a nie raz mu hrozilo aj väzenie. Na chválu od jeho hostí hovoril: „Bez národných zásluh - nakoľko možno mi ich vykonať - ja by som sa hanbil i na druhý svet odobrať, a tam pred Pána Boha sa postaviť“. Dnes keď sa Martin Tamaškovič tam zhora pozerá ako sa znevažuje socha jeho patróna, len ťažko sa mu sedí na nejakom obláčiku so založenými rukami. Určite žiada Najvyššieho o priepustku na rodnú zem, aby urobil poriadok s odrodilcami a lokajmi v službe cudzím. Veď má s tým skúsenosti. V roku 1849 viedol deputáciu slovenských národovcov do Viedne, aj u bána Jelačiča a primasa Uhorska Scitovského.

Činnosť Martina Tamaškoviča si vysoko vážil aj Ludevít Štúr, ktorý mu viackrát povedal: „Vy naša prvá meštianska ratolesť! Nedajte sa cudzónrodným zvodom od národných zásad vašich zviest; lebo viem, ako ťažko vám príde udržať sa a vytrvať medzi toľkými našim protivníkmi!“ Keby sa aj Ludevít Štúr prebudil, horko by zaplakal nad mnohými z nás. Ale veľký bojovník Martin Tamaškovič by určite volil správne slová aj pre našich politikov, ktorí vždy hľadajú chyby na všetkom národnom, slovenskom. Alebo sa vari máme vrátiť do predminulého storočia, keď hovoriť po slovensky znamenalo stratiť existenciu a v divadle, na ktoré sa skladali hlavne slovenskí občania po korunkách sa nakoniec mohlo hrať len po nemecky alebo maďarsky. Alebo ten čas je už tu?

Knihy o templároch

Martin, Sean: *Templári.*

Vzestup, moc, pád a mystéria templárskych rytierů, Grada Publishing, Praha 2009, 125 s.

Sean Martin je britský spisovateľ, dokumentarista a filmový režisér, ktorý je absolventom histórie na univerzite v Plymouthu. V minulom roku vydalo vydavateľstvo Grada publikáciu, ktorá predstavuje vyvrcholenie jeho publicistickej aktivity a bádania o rytierskych rádoch, západnej spiritualite a kultúre stredoveku. „Vzostup, moc, pád a mystéria templárskych rytierov“ predstavujú stručné, ale veľmi prehľadné vademecum, ktoré by nemalo chýbať v knižnici žiadneho záujemcu o túto problematiku.

Fakty verzus fikcia

Najslávnejší rytiersky a spirituálny rád v histórii obostiera už po stáročia záhadná aura mýtov, fám a tajomstiev, čo sa odrážalo aj na geometrickom náraze počtu knižných titulov venovaných templárom za posledné desaťročie v ktorých sa je iba veľmi ťažké orientovať: „Jediným spôsobom, ako zistiť, či je kniha o templároch seriózna, je skontrolovať, či končí rokom 1314, kedy bol ich veľmajster upálený na hranici“, píše na margo kvalitatívnej rozdielnosti tejto spisby známy taliansky spisovateľ Umberto Eco. Z hľadiska rešpektu pred vážnosťou témy je kniha Seana Martina skutocne seriózna - a nielen preto, že v záverečnej prílohe končí prehľad templárskych veľmajstrov menom Jacqua de Molaya a rokom jeho upálenia 1314, k čomu samotný autor jednoznačne dodáva: „V 19. storočí sa objavil slobodomurársky dokument s údajným zoznamom všetkých veľmajstrov teraz už podzemného templárskeho hnutia (...) Tento zoznam je všeobecne považovaný za mimoriadne pochybný a nie je tu uvedený.“

Odkiaľ sa berie stále neutíchajúci záujem o templársky rád a čo možno povedať o literatúre, ktorá je mu venovaná? Na túto otázku je veľmi zložitá hľadať odpoveď, napriek tomu si je možné na základe čítania Martinovej knihy vytvoriť obraz, ktorý môže byť do istej miery približený realite: „Kniha o templároch sa dá rozdeliť na dve skupiny: hovorme im ortodoxné a špekulatívne. Prvá skupinu reprezentujú akademici, napríklad Malcolm Barber, ktorého štúdiu Noví rytieri a Proces s templármi sú uznávané kritikmi a sú dobrým začiatkom pre každého, kto hľadá komplexnú prácu o histórii templárov. Druhá skupina, teda špekulatívni autori, zaplavuje nenásytný trh knihami obsahujúcimi ne-

spočetné teórie, od prijateľných až po komické. Vo Francúzsku, kde existuje obrovské množstvo literatúry o templároch, má rád postavenie podobné anglickému kultovnému miestu Glastonbury - je nepopísaným listom, na ktorý sa dá premietnuť takmer čokoľvek.“ Z tohto porovnania vychádza publikácia citovaného autora viac ako so čťou, keď čitateľov zasvätené prevedie po tenkej hranici medzi históriou a mýtom a oživí pred nimi strhujúci príbeh rytierov Templu.

Neveľká rozsahom, veľkorysá záberom

Kniha britského autora, neveľká rozsahom, ale veľkorysá záberom témy sleduje históriu templárskej rehole od počiatku na úsvite 12. storočia do rozpustenia v roku 1312 a popravy Jacqua de Molaya o dva roky neskôr. Obsahom prvých troch kapitol sú teda chronologicky členené obdobia 1119-1145 („Vzostup rádu templárov“), 1145-1291 („Cirkev v cirkvi, štát v štáte“) a 1291-1314 („Pád a proces“). V poslednej kapitole „Templárske záhady“ autor dôkladne analyzuje legendy obklopujúce rytierov Šalamúnovho chrámu - či sa však za nimi skrýva nejaká hlbšia pravda, je pochopiteľne iná otázka, ale Sean Martin v tomto spore hodenu rukavicu zdvihol s presvedčivosťou skúseného duellantu. Autor nielen odokryva rúško tajomstva obostierajúceho históriu a život templárov, ktorí vošli do povedomia verejnosti hlavne vďaka „Da Vinciho kódu“ amerického beletristu Dana Browna, ale poskytuje aj orientáciu v spletitej sieti historických faktov a populárnych špekulácií.

Po skromných začiatkoch sa templári stali najsilnejším vojensko-náboženským rádom stredoveku. Rehoľa bola sformovaná, aby ochraňovala pútnikov od Svätej zeme, ale čoskoro začala jej moc a vplyv narastať. Po dve storočia sa zdalo, že okrem obetí, ktoré prinášali v bojoch počas križiackych výprav a pri obrane posvätných miest kresťanstva boli templári nedotknuteľní, ale neskôr upadli do minulosti a stali sa štvancami v celom vtedy známom svete. Ako sa zmienil už Umberto Eco, za súčasného stavu poznania templárske dejiny oficiálne končia 18. marca 1314, kedy nechal francúzsky kráľ Filip IV. Pekný upáliť posledného veľmajstra, avšak pre presnosť musíme poznamenať, že aj tu ide o istej miery o „poetickú licenciu“ ku ktorej sa dejepisci utiekajú, aby vzdali česť hrdinskému hodnostárovi, keďže de iure skončila história rádu už o dva roky skôr. „Templársky rád, otrásený administratívnym postupom, ale neodsúdený - do dnešných dní nebolo vydané rozhodnutie -, bol však rozpustený“, píše talianska historička Barbara Frale-

ová. Od tej doby sa nikto nemohol nazývať templárom a keďže toto rozpustenie nebolo dodnes odvolané, rád už neexistuje sedem storočí a všetky udalosti spojené s templármi nie sú dejinami rádu, ale históriou templarizmu.

Báje,

na ktorých sa ľudia zhodli

„Čo sú dejiny, ak nie báje, na ktorých sa ľudia zhodli?“ Rečnická otázka položená kedysi Napoleonom nepochybné zdvihne zo stoličky každého, koho univerzity vyškolili v metodológii historických vied, napriek tomu je mýtus ťažko odmysliteľnou a atraktívnou súčasťou templárskych dejín, ako píše už citovaná Barbara Fraleová: „Dôvod, prečo templári doteraz priťahujú toľko pozornosti moderného človeka, spočíva v šerosvite tajomstva, ktoré okolo rádu vytvorila tradícia. Toto tajomstvo nevychádza ani tak z temných okolností procesu, ako skôr z toho, čo ľudská predstavivosť za procesom videla.“ Aj podľa Martina nemožno templárov oddeliť od ich mýtu. „Jeho sila je taká, že sa niekedy zdá, akoby každý autor písal zdanlivo o inom ráde - od akademikov tvrdiacich, že templári boli v skutočnosti iba veľmi obyčajní muži, po špekulatívnych autorov vykresľujúcich rád ako tajnú spoločnosť mystických zasvätencov.“

Tieto dva tábory sú striktné oddelené, akoby ortodoxní historici uvažovali výlučne o tom, čo „sa skutočne stalo“, čo je možné doložiť pramennými materiálmi alebo inými dôkazmi, zatiaľ čo dobrodružne založení tvorcovia priam programovo ťažia z mýtického aspektu templárskych dejín. Obávam sa však, že sa niečo nemusí „skutočne stať“, aby to neskôr mohlo byť súčasťou všeobecného prehľadu a ovplyvniť budúce generácie, čo je však explozívne konštatovanie prekračujúce v tejto chvíli rámec nášho zamyslenia nad Martinovou knihou.

História, nie konšpirácia

Už viackrát zmieneny Umberto Eco v románe „Foucaultovo kyvadlo“ poukázal na to, že autori konšpiračných teórií s obľubou premietajú veľkú časť omylov do svojich teórií, bez ohľadu na to, ako sú divoké. Podľa Martina však neskúmal skutočnosť, že aj tvorcovia akademicky ponímanej histórie môžu byť motivovaní podobnými silami, „prianiť získať uznanie kolegov, zachovať si postavenie v akademickej obci alebo získaním finančných zdrojov pre výskum, čo by mohlo byť vážne narušené zväžením aj mytologických stránok príbehu o templároch. Tento druhý prístup ignoruje všetko, čo vyzerá ako špekulácia o ráde, a konzervuje tak čiastočný a obmedzený pohľad na históriu.“

Záhada tak naďalej pretrváva.

CYRIL A. HROMNÍK

Requiescant in pacem

pre Antonína Horáka a jeho knihu

Moja (pred mesiacom vydaná) kniha Sloveni/Slováci: Kde sú vaše korene? K prameňom najstaršej histórie Slovenska približne od roku 3000 pred Kristom (Ekokonzult, Bratislava, jún 2010) provokuje a prináša zaujímavé odozvy a komentáre zo všetkých kútov Slovenska. Sú to reakcie poväčšine kladné a pochvalné, ale aj kritické, požadujúce viacej a lepších vysvetlení a zase aj nedôverčivé a spochybňujúce. Pozitívnych čitateľov mojej knihy najviac teší, zdá sa, moje prekonanie zakliatej počiatočnej hranice našej oficiálnej histórie, ktorou je tzv. sťahovnice národov v 5. alebo 6. storočí po Kristu. Uvediem typický komentár tohto druhu z Popradu:

„Ak sme prišli do tejto krajiny, ako udáva oficiálna (čo to vlastne je) veda, niekedy v 6. storočí n. l., ako je možné, že v priebehu asi troch storočí tu vznikla rozsiahla, úplne organizovaná, vybudovaná ríša, keď sme vraj nemali ani vlastný jazyk. To nemá logiku.“

Čitateľ má pravdu. Taká nezmyselná história je nášmu rozumu i srdcu protivná. Je výsledkom tzv. 'profesionálneho', ale nekompetentného slovenského a hlavne slovenského dejepisectva. Oficiálnym dejepiscom ju nanútili českí „pohádkopisci“ a oni sa v nej už dlhé roky nezmyselne potácajú. Naproti tomu ten istý čitateľ považuje moju knihu za „pomoc“ Slovákom obliehaným zo všetkých strán neprijateľmi, ba aj nepriateľmi.

Niektorí čitatelia mi pripomínajú, že nie som sám, kto sa snaží nahliadnuť za onú zakliatu oponu. Že sú aj iní, ktorí sa o to snažia, len naši tzv. renomovaní a štátom platení dejepisci sa boja túto oponu odhrnúť. Jednou z kníh, na ktorú ma naši nespokojenci upozorňujú, je kniha Antonína Horáka O Slovanoch úplne jinná, ktorú vydalo nakladateľstvo Lída vo Vizoviciach roku 1991. Táto kniha nespokojencov pokúša, ale aj ich ponecháva v pomykove. Preto sa aj na mňa obracajú s otázkou, čo si o tej knihe myslím.

Áno, sme malý národ v samom srdci Európy a keby sme neboli historickými Horalmi, a keby neboli našich pekných hôr, ktoré nás tak verne chránia už po tisícročia, veru by si nás naši susedia boli celkom radi rozobrali. No, a čo by sme na to boli mohli povedať, keď naši štátom platení univerzitní historici verejne vyhlasujú a v knihách a na blogoch publikujú a argumentujú, že my, Sloveni/Slováci sme v našej zemi len nedávnymi votrelcami, ktorí len v 6. storočí po Kristu Pánu sa vyrojili z pripjatých kočiarov v Bielorusku a vtrhli do pôvodne nemeckej krajiny medzi Tatrmi a Dunajom. Pri takej domácej oficiálnej historiografii niet divu, že maďarskí privandrovalci z Ázie, ktorí vtrhli do našej zeme len na samom konci 9. storočia, si bezostyšne dovoľujú tvrdiť, že Slováci ako národ vznikli len v 18. alebo aj 19. storočí a že nás Avari a Maďari pod Tatry a na Dunaj priviedli ako otrokov.

Nanešťastie, na túto tému 'otrockého' pôvodu „Slovanov“ naviazal aj pán Antonín Horák v jeho už spomenutej knihe, kde on argumentuje, že moravskí aj iní „Slované“, bez spomenutia slovenských, sú síce obyvateľmi našej zeme už od 3. tisícročia pr. Kr., ale len ako 'roľnícki otroci', ktorí sami seba nazvali menom „Selojani“, čiže niečo ako 'venkovští otroci' alebo 'selští otroci'. Z toho vraj vznikol názov „Selována“ a nakoniec „Slované“. Kardinálnym

záverom Horáka je, že „Název Slavjan [a teda aj Slovan] znamenal všude 'otrok', čo Slovan to otrok a jiných otroků kromě Slovanů zřejmě nebylo.“ A k tomu dodáva: „Tim se zároveň vysvětlí, proč toto ztotožnené etnikum, ač všude tvořilo základní obyvatelstvo ve velkém množství, z celých dějin úplně vypadlo.“ (s. 292)

Tito „Slované“, podľa Horáka, „na evropském kontinentě se časem rozrůznili a aby se navzájem odlišili, sami se nazvali podle obývaných krajín jako 'Pomořané - Polabané - Moravané - Korutanci - Horváti - (Horalé) - Slatinové (bažičníci) - Serbi (rolníci v nížinách)... a pod. aneb podle panovníckých skupin Bulhaři - Čechové - Poláci (polovci - lovcí) - Němci (od řeky Němeny) ... apod. Přesto souhrnný název 'Slované' se potajmu udržoval, ale pro klatbu vůči tomuto etniku nebylo dovoleno jej užívat.“ (s. 291-2).

A tu si treba si všimnúť, že v tejto 5000-ročnej schéme sa objavujú všetky veľké i malé 'slovenské' národy, len Slovenov/Slovákov tam pod ich vlastným menom niet, iba ak pod menom Slované, ktoré však vymysleli len moderní historici, aby zahrnovalo aj všetky horeuvedené národy. (s. 82) A tí „Slované“ vraj hovorili nediferencovanou „slovanštinou“, nie jazykom Slovenov/Slovákov - slovenčinou. (s. 84) Horák sa len párkrát zmieňuje o „Slovensku“, ale Slovákov akoby nikdy nebolo. Pre neho prvými 'slovanškými' obyvateľmi Slovenska bol ľud „balkánskeho pôvodu, z čehož je patrné, že na Slovensko infiltroval tehdy z Balkánu [k čomu ja dodávam: kde oficiálna historiografia datuje Slovanov len od 7. storočia po Kr.] a časem se z tohoto jazyka vyvinula slovenčina dnešní.“ [s. 82]

V Horákových predstavách „Slované“ boli odpradáva otrokmi všetkých národov Európy. Ale neboli to nejakí hlupáci. Napokon! Boli to prefikáni „selští otroci“, ktorí si vymysleli zvláštny jazyk a prvé písmo na svete, obyčajne vytesané na skalách, aby mohli medzi sebou komunikovať bez toho, aby im ich otrokári mohli rozumieť. Len myšlienka slobody ich nikdy nenapadla, tak zostali otrokmi až donedávna. Rimania im však na to nenaleteli a už „ve staroveku mali celoevropské Slovany za 'mluvící dobytek'.“ (s.312)

Germánski Česi však podľa Horáka k Slovanom-otrokom nepatrili a žijúc „v Praze i na venkově“ Slovanov vôbec nepoznali. (s. 312) Ale postrádajú zhorievavú otrockú povahu Slovanov, bratovraždami vykynožili svoju prvú dynastiu Přemyslovcov a nechali si vládnuť nemeckými Luxemburgovcami, Babenbergovcami a Habsburgovcami. (s. 313)

Toto je podstata Horákovho diela, ktoré nestojí za to čítať, iba ak na porovnanie s dielami podobnej úrovne od etablovaných a štátom platených slovenských dejepisecov.

Horákovu knihu dobre poznám už od roku 1992 a venujem pozornosť jeho groteskným pokusom o rozlúštenie tzv. staroslovenských nápisov (medzi nimi velesturský nad Kremnicou) v mojej ešte nevydannej veľkej knihe Sloveni a Slovensko: Velebnici Vlasatého Boha na horizonte histórie (3200 pr. Kr. - 907 po Kr.). Horáková práca je príkladom smeru, ktorý síce opakuje stagnujúce mu slovenské dejepisectvo, ale ktorým by sa slovenská historiografia nemala uberať.

Ked' PRAVDA zvíťazí

Slovo víťaz dnes chápeme hlavne v kontexte bojov a športových súťaží, kde v každom prípade vedľa víťaza stojí alebo leží porazený. Keď však raz 'Pravda zvíťazí', ako hlása slovenské národné heslo, porazeného nebude, bude len pravda. A tu vidíme, že víťazom nie je ten, kto porazí protivníka, ale ten, kto sa presadí bez toho, aby niečo zničil alebo niekoho zabil.

Najväčším a najznámejším víťazom v kontexte slovenskej historickej kultúry je Ježiš Kristus. Zvíťazil nad smrťou svojím Zmŕtvychvstaním. Lebo ako predpovedal Žalm 68.21, spasiteľ našiel „východisko zo smrti“. Takému víťazovi sa v dravidskej tamilčine, ktorá - ako vieme - nám dala naše meno Sloveni, hovorí vitan-asan v zmysle 'bojovníka, ktorý nepozná znovunarozenie sa', lebo on sa svojím pravdivým a teda spr-

vodlivým životom povzniesol nad smrť. Takému 'bojovníkovi' sa v našej historickej kultúre najviac podobá Ježiš Kristus. A keď z mena 'bojovníka, ktorý nepozná znovunarozenie', teda z mena vitan-asan, odtrhneme opakované koncovky mužského rodu -an, zostane nám meno vitan, čo je bezpochybné zdrojom nášho pojmu 'VÍTAZ'. Nemusíme si po nášho víťaza chodiť ani k Maďarom (kde víťaz = 'smelý' je významovo pozmenenou pôžičkou), ani k Vikingom alebo Finom, ba ani k neexistujúcim, fiktívnym 'praslovanom'. VÍTAZ-a sme mali v našom jazyku už od doby bronzovej. Počas čulého transportného a podunajského obchodu so zlatom, jantárom, striebrom a cinom sme ho prijali spolu s našou bohanskou vierou od dravidských prospektorov a obchodníkov Elamu.

CYRIL A. HROMNÍK

GLOSÝ O SLOVENČINE

Pokorili štít?

vinárska metafora. Zakladá sa na predstave, že prírodná skutočnosť (pohorie, vrchy, štíty) je sprisahávajúci nepriateľ človeka a človek, ktorý sa pokúša vydríapať na niektorý náročnejší terénny bod, sa stáva rozprávkovým metaforickým hrdinom.

Je to nepravdivá metafora, nepravdivá dva razy.

Prvý raz nepravdivá preto, lebo predpokladá, že v zápase dvoch súcností - ľudskej a prírodnej - pri dosahovaní náročného turistického alebo horolezeckého cieľa prichádza k boju, hoci sa tu v skutočnosti odohráva iba špecifická forma existencie. Druhá nepravda spočíva v tvrdení, že zo súboja človeka a prírody víťazne vychádza človek - horolezec, turista. Túto vonkonkom falošnú predstavu netreba ani veľmi vyvracať, lebo aj najbežnejšia ľudská skúsenosť učí, že „víťazstvo“ nad kopcom, ak si už na ňom tak veľmi zakladáme, spočíva iba v prekonaní vlastnej slabosti a nedostatočnosti. Každý zdravo zmýšľajúci turista, ktorý sa vyberie s plecniakom na túru, je napokon vždy rád, že vydržal s dychom až do cieľa, a každý horolezec s nenarušeným pudom

sebazáchovy je rád, že nevypadol zo steny a pri dobrom zdraví sa môže narychlo vydýchať a chvíľu pozerat' dolu. O nepravdivosti „pokorovania“ vrcholov najlepšie svedčia desiatky a dnes už stovky nezvestných turistov na Evereste a Ká-dvojke.

Ponižiť, potupiť, zahabiť sa nedajú ani Himaláje, ani Alpy, ani Tatry. K prírode sa dá a má pristupovať iba s pokorou, v úcte pred majestátnosťou, ktorá má v prírode široké polia pôsobnosti, v pokore pred vlastnou slabosťou, pred neprekonateľnosťou času.

Zdroj falošnej metafory „pokorili štít“ treba hľadať v novodobom hedonizme, ktorý sa ženie za rekordmi, za zážitkami, viac ako za životom. Živnú pôdu má v liberálnom egocentrizme, ktorý potrebuje sústavne nad čímsi víťaziť, podmaňovať si, dokazovať prevahu. Robí to aj za cenu márnivého sebaklamu.

Človek, ktorý sa po útrapách dňa s vyplazeným jazykom dostane dakde na vrchol, nikoho a nič nepokoril.

Štít sa pokoriť nedá. Zatiaľ sa to podarilo iba česko-slovenským a slovensko-českým súdrom, ktorí pokorili Gerlachovský štít tým, že ho v roku 1949 servilne premenovali na Stalinov štít.

BLAŽEJ BELÁK

Zo športových správ sme sa dozvedeli, že naši horolezci „pokorili najvyšší štít v pohorí Ťan-Šan“. Nechcelo sa nám veriť a preto sme nazreli do slovníkov, čo znamená slovo „pokoriť“.

Pokoriť znamená ponižiť človeka, potupiť ho, zbaviť dôstojnosti. V prenesenom zmysle to môže znamenať aj nad niekým zvíťaziť, premôcť ho, podmaniť si ho. Pravda, toto je už dosť veľký posun od pôvodného významu slova pokoriť, pretože ponižovanie, tupenie a zbavovanie dôstojnosti či vršenie sa nad porazeným súperom nikoho necíti a od rytierskych čias sa takéto konanie pokladá za nešľachetné, necivilizované, v oblasti športu nešportové.

Využívanie slova „pokoriť“ na vyjadrenie víťazstva nad niekým alebo nad niečím vychádza z dávno prekonanej skúsenosti, keď predkovia našich dávnych predkov z predrytierskych čias, nazvime ich divosi, využívali zriedkavé chvíle víťazstiev na vyventilovanie nahromadenej nenávisť odrezávaním uší zajatým protivníkom.

Prečo sa teda v našich novinách a v športovom spravodajstve osobitne tak často stretávame s výrazom „pokorili štít“? Je to nepeknná, obráťatá a osúchaná no-

(Dokončenie z č. 14)

Škandinávski SLOVENI

Názov Švédska je odvodený od germánskeho kmeňa Suebov (švédsky svear), ktorý obýval oblasť centrálného Švédska (Svealand). Pôvodné označenie znelo - Sverige (Svea rike, ríša Suebov). V južnom Švédsku, pri hraniciach s Nórskom, sa nachádza provincia Bohuslän, ktorá je známa vysokou koncentráciou nástenných malieb. Bohuslän v slovenčine znie ako územie zasvätené Bohu (obdobne ako Bohuslav). Krajinu s podobným pomenovaním nachádzame i v strednej Európe, ktorej starobylý názov znie Bohemia. Obe majú spoločné jadro v slove BOH. Bohuslän ako „Bohu sláva“ a Bohémia ako krajina „bohémov“, uctievatel'ov božstva menom Boh. Výraz Bohémia je v súčasnosti odvodený od slova Boiohaemum, vo význame „územie Bójov“. Presvedčenie v túto „pravdu“ je také silné, že sa v tomto prípade to ani len nepokúšam spochybňovať.

Bohuslän a Bohémia však nespája len ich názov. Spojitosť medzi strednou a severnou Európou možno objaviť aj v historických zdrojoch. Kanonik brémskeho biskupstva zo začiatku 13. storočia vo svojom popise severovýchodných krajín „Descriptio insularum Aquilonis“ roku 1210 uvádza poznatky misionárov, obchodníkov a plavcov, a potom konštatuje, že spodok vtedajšieho Švédska majú v rukách Švédi, stred Góti a sever Vandali. A tí Vandali rozprávali slovanským jazykom 38.

A. F. Zvrškovec vo svojom článku Vandalizmus a Vandali 39 spomína švédsku kráľovnú Kristínu, ktorá ukončila svoj život v Ríme a na jej náhrobnom kameni je napísané, že skonala ako kráľovná Vandálie. Ďalej spomína existenciu mapy južného Švédska z 12. storočia, na ktorej sa nachádza mesto Morávia, z ktorého vyteká rieka Netra. K tejto mape som sa nedostal, avšak informácia zdá sa hodnoverná, pretože mesto Morávia sa nachádza ešte i na mape Škandinávie pochádzajúcej zo 16. storočia 40.

Časť mapy Škandinávie zo 16. storočia. V strede (pod nápisom GOTHIA) zreteľne vidieť mesto MORAVIA (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carta_Marina-lightened.jpg).

Nemusíme však hneď siahať po

Hypotéza • Hypotéza • Hypotéza

OSKÁR CVENGROSC

Sloveni - najgermánskejší Germáni? (4)

starovekých mapách. Na tých súčasných nájdeme napríklad mestá ako Harmanger, Sala, Kovland, Mora, Tärna, Grassjön (Krasjon - Krasna, Krasno, Krosno), Morkri (Mokrý, Mokrad'), Vindeln (Vinidi, Vandali), Granö (Gran - staroveký názov pre Hron, prípadne Grad), Rödön, Rödånäs (Rodná), Lemesjö (Lemeš, na Slovensku - Lemešany), Byssträsk (Bystrica), Hornmyr (Horný mir obdobne ako Budimír), Bellvik (belavý, belij, biely), Drevdagen, Drevsjo (drevo, chorvátsky drevni - starý), Galabodarna (Gala bodarna, Kala vodarna - kalná voda), Drobak (Drobny), Dragsvik (drag chorvátsky drahý, draga - zátoka); či vrchy menom Ravnasen (Ravná - Rovná, Rovina), Bogajell (Bog - Boh), Skala, Gervenakko (Červenako - Čerevnák, či žervenako - žeravý), jazero Byssträsket (Bystrické), rieka Granan (Gron - Gron) atď.

Prevažná časť týchto geografických lokalít sa nachádza na severe Švédska, práve v oblasti, kde sídlili Vandali, ktorých spomína kanonik brémskeho biskupstva zo začiatku 13. storočia. Vandali, známi ako kmeň germánsky, boli očividne Slovania, a potvrdzujú to nielen historické dokumenty a zemepisné názvy, ale i finština, v ktorej pod označením Rus nachádzame výraz Venäläinen - Ven(d)ala(inen).

Jazyková odlišnosť obyvateľov súčasných severovýchodných krajín a novodobých slovanských jazykov je zapríčinená dvoma faktormi. Prvým je vplyv Normanov (haploskupina I1) migrujúcich zo severu z Grónska a

spôsobom ovplyvnila aj jazyky „súčasných národov germánskych“. Slovania (Germáni), až na zopár výnimiek (Maďari, Rumuni), si dokázali svoj jazyk uchovať a takmer nezmenenej podobe až do súčasnosti. Tomuto zodpovedá i príbuznosť slovenčiny a sanskritu - staroindického jazyka či súčasnej tamilčiny, na čo poukazuje Dr. Cyril Hromník. Takzvaný protoindoeurópsky jazyk, od ktorého je v súčasnosti odvádzaná prevažná časť jazykov Európanov, je umelým elementom rekonštruovaným pomocou komparatívnej lingvistiky, o ktorého hodnovernosti a realnosti už v čase jeho vzniku boli veľké pochybnosti.

Obsadzovanie severnej Európy cudzincami zo severu, opisuje španielsky obchodník a diplomat Ibráhim ibn Jackúb at-Turtúši (zhruba polovica 10. storočia) 42:

Sídlia (Slovania - Suebi) v najúrodnejších krajoch, najbohatších na rozličné prostriedky obživy. Veľmi usilovne obrábajú pôdu a zabezpečujú si požíven. V tomto ohľade pre-

konávajú všetky severné národy. Ich tovary putujú po súši, ale aj po mori k Rusom a do Konštantínopolu. Väčšina severných národov hovorí po slovansky, lebo sa pomešali so Slovanmi. Medzi nich patria kmene at-Tudiškijún (prekladané ako Nemci), al-Ankalajún (niektorí „nadšenci“ v tom slove vidia slovo „Maďari“)...

Al-Ankalajún pripomína skôr germánsky kmeň menom Anglii (lat.), ktorých spomína Tacitus vo svojej Germánii. Angliovia, latinsky Anglii - Ankalajún resp. Angalaj(ún), ktorí sídlili na Jutskom polostrove, resp. v dnešnom severnom Nemecku.

Jackúb at-Turtúši ďalej opisuje územie Slovanov 42:

Slovanské krajiny sa rozprestierajú od Stredozemného mora až po Severné more. Severné národy sa však niektorých týchto krajín zmocnili a bývajú medzi Slovanmi dodnes.

Áké krajiny má na mysli? Ide o územie dnešného Nemecka? Prav-

depodobne áno, avšak nielen o to. Poznámka: „Ich tovary putujú po súši, ale aj po mori k Rusom a do Konštantínopolu“, naznačuje smer obchodnej trasy - cez more k Rusom a potom ďalej do Konštantínopolu. Na základe uvedeného, je možné sa domnievať, že severné národy sa zmocnili nielen Nemecka a Dánska, ale i celej Škandinávie, obývanej Suebmi (Slovenmi). Tomuto scenáru do detailov zodpovedá genetické zloženie obyvateľov Škandinávskych krajín, s vysokým podielom Slovenskej Y-DNA haploskupiny (R1a) a dominantnej Nordickéj (severné národy) Y-DNA haploskupiny (I1).

Avšak slovanské jazyky sa v severnej Európe intenzívne používali ešte v druhej polovici 17. storočia! Keď v roku 1697 umrel švédsky kráľ Karol XI, bola pri tejto príležitosti napísaná pohrebná reč, ktorú v Štokholme 24 novembra 1697 na zhromaždení švédskeho dvora prečítal oficiálny kráľovský ceremoniar. Tu je časť z nej 44:

Placzewna recz na pogrebenie togho prez segho welemozneiszago i wysokorozdennagho knjazja i ghossudarja Karolusa odinatsetogho swidskich, gothschich i wandalskich (i proczaja) korola, slavnagho, blaghogowennagho i milostiwagho naszego ghossudaja (!), nynjeze u bogha spasennagho. Kogda jegho korolewskogo welicestwa ot duszi ostawlennoe tjelo, s podobajuszczjusae korolewskoju scestju, i serserdecznom wsich poddannych rydaniem byst pogrebenno v Stokolnje (!) dwatset-scetwertago no-

LITERATÚRA:

- Július Handžárik, Maďarské podvody, Eko-konzult 2009, str.30
- Marián Tkáč, Kedy sa začínajú slovenské dejiny, Literárny týždenník 24. júl 2009
- Prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc., Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov I., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 117-119
- MAGNAE MORAVIAE FONTES HISTORICI I, Státni pedagogické nakladateľství PRAGAE-BRUNAE, 1964, str. 367
- Tacitus, Z dejín cisárského Ríma, Svoboda 1976
- Vladimír Ferák, Čo hovorí DNA o genetických koreňoch slovenskej populácie, Katedra molekulárnej biológie, Prírodovedecká fakulta UK. <https://www.vedatechnika.sk/SK/VedaASpolocnost/NCPVaT/Stranky/CoHovoriDNAoGenetickychKorenochSlovenskejPopulacie.aspx>
- The Y Chromosome Consortium, The university of Arizona, <http://ycc.biosci.arizona.edu/>
- Origins, age, spread and ethnic association of European haplogroups and subclades, http://www.eupedia.com/europe/origines_haplogroupes_europe.shtml
- Publius Cornelius Tacitus, De origine et situ Germanorum, anno domini XCVIII, kap. XXXVIII, E Wikisource
- Publius Cornelius Tacitus, Germania, translation based on A.J.Church and W.J.Brodribb (1876), from Wikisource
- Július Špaňár/Jozef Hrabovský, Latinsko/slovenský a Slovensko/latinský slovník, SPN 1962, str. 156
- MAGNAE MORAVIAE FONTES HISTORICI I, Státni pedagogické nakladateľství PRAGAE-BRUNAE, 1964, str. 342
- Prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc., Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov I., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 142
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 232
- Konštantín Palkovič, Záhorácky slovník, Vydavateľstvo HEVI, s.r.o. 1997, str. 177
- Pavol Dobšínský, Prostonárodné slovenské povesti, zväzok II, Tatran, Bratislava 1974, str. 223, 297, 157
- Cyril A. Hromník, Vsup údajných Slovanov-Zablatencov do európskych dejín, KULTÚRA 15/09; Tajné dejiny - <http://www.tajnedejiny.sgo.sk/?p=68>
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 245
- Prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc., Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov I., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 52
- Tacitus, Z dejín cisárského Ríma, Svoboda 1976, str. 43
- Dejiny slovenčiny, Wikipédia
- Vojtech Zamarovský, Bohovia a hrdinovia antických bájí, Vydavateľstvo PERFEKT 1998, Bratislava, str. 182
- Rudo Irša, osobná korešpondencia autora
- W. R. S. Ralston, Songs of the Russian People, 1872, str. 87, <http://www.sacred-texts.com/neu/srp/srp00.htm>
- Juraj Šipoš, osobná korešpondencia autora
- Vojtech Zamarovský, Bohovia a hrdinovia antických bájí, Vydavateľstvo PERFEKT 1998, Bratislava, str. 158
- AMMIANI MARCELLINI HISTORIAE LIBER XXXI, <http://www.thelatinlibrary.com/ammianus/31.shtml>
- Rudolf Irša, Slovo a Oslovanoch ich démonoch a bohoch, str. 148
- Pavol Dobšínský, Prostonárodné slovenské povesti, zväzok I, Tatran, Bratislava 1974, str. 379
- NATURAL HISTORY OF PLINY, TRANSLATED BY THE LATE JOHN BOSTOCK, M.D., F.R.S. AKD H. T. RILEY, Esq, B.A., LATE SCHOLAR OF CLAE E HALL, CAMBRIDGE, LONDON; HENRY G. BOIIN, YORK STREET, COVENT V MDCCCLII.str 348
- Július Špaňár/Jozef Hrabovský, Latinsko/slovenský a Slovensko/latinský slovník, SPN 1962, str. 757
- Lubomír Durovič, ZPRÁVA PJSMA SLOWENSKÉHO TOBIÁŠA MASNICA* A PROBLÉM SLOWENSKÉJ IDENTITY
- George Nandana Sipoš (Juraj Šipoš), Ganesh a Kumara - úvod do hinduizmu, <http://www.freebsd.nfo.sk/hinduizmus/ganesh.htm>
- Rudolf Irša, Slovo a Oslovanoch ich démonoch a bohoch, str.128
- George Nandana Sipoš (Juraj Šipoš), Boh Skanda, <http://www.freebsd.nfo.sk/hinduizmus/skanda.htm>
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 238
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 154
- Recenzia : Slovenské dejiny I., Anton Semeš, recenzia bola uverejnená v dvojtyždenníku Kultúra 16/2009
- A.F. Zvrškovec, Vandalizmus a Vandali časopis Tempo - 5.jún 2006
- Carta Marina-lightened.jpg, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carta_Marina-lightened.jpg
- Publius Cornelius Tacitus, De origine et situ Germanorum, anno domini XCVIII, kap. XL, E Wikisource
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 245, 242
- Ján Steinhübel - Nitrianske kniežatstvo, vydavateľstvo RAK, Bratislava 2004, str. 17
- Plačevnaja reč po Karlu XI, ili Na kakom jazyke govorili v Šveicii?, <http://gorod.tomsk.ru/index-1228868796.php>
- NORDISK TIDSKRIFT för BOK OCH BIBLIOTEKSVÄSEN, UPSALA & STOCKHOLM, ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B., ARG. I. 1914, str. 368, <http://runeberg.org/bokobibl/1914/0003.html>
- Július Špaňár/Jozef Hrabovský, Latinsko/slovenský a Slovensko/latinský slovník, SPN 1962, str. 267, 266, 270, 271
- Prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc., Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov I., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 133
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 241
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II., Literárno informačné centrum, Bratislava 1999, str. 238
- Vojtech Zamarovský, Bohovia a hrdinovia antických bájí, Vydavateľstvo PERFEKT 1998, Bratislava, 236

Pokus o maďarizáciu Franza Liszta pokračuje

V Katolíckych novinách v č. 26 zo 4. júla 2010 bol uverejnený rozsiahly článok Márie Pacalajovej o Franzovi Lisztovi pod názvom Klenot v pokladnici cirkevnej hudby. Je to súhrnný informatívny aj odborný text o živote a životnom diele geniálneho hudobného skladateľa Franza Liszta. Neprijemná je však skutočnosť, že v článku nie je ani zmienka o prebiehajúcej vážnej diskusii o maďarizáciu Franza Liszta pokračuje sii okolo pôvodu F. Liszta. Autorka na viacerých miestach nepriamo podporuje starú verziu o maďarskom pôvode tohto výnimočného Slováka, ktorá patrí do kategórie duchovných krádeží.

wemrja ljeta ot woploszczenia bogha slowa 1697...

Ďalej nasleduje šesť strán taktiež v miestnom slovanskom jazyku, ukončených oslavou básňou o zomrelom kráľovi. Tento text sa dochoval a je umiestnený v súbore kódexu univerzity v Uppsale, počnajúc stranou 833 (tohto kódexu), zaberajúc 8 strán. Známý je ešte jeden exemplár, uložený v Kráľovskej knižnici v Štokholme 45.

Dôležitým bodom tejto pohrebnej reči je poznatok, pre koho bola táto reč určená! Kto bola cieľová skupina? Neboli to drobní poddaní, ale prítomná šľachta, vysokopostavená vrstva spoločnosti! To značí, že za posledných tristo rokov muselo prebehnúť v severnej Európe silné odnárodňovanie, obdobie „maďarizácie“ a „ponemčovaniu“, ktoré z tohto obdobia dôverne poznáme v našich končinách.

Zaujímavé paralely dostaneme porovnaním germánskeho osídlenia strednej a severovýchodnej Európy (podľa Tacita) s „neskoršími“ slovanskými územiami. Germene značné množstvo názvov Germánskych a Slovanských kmeňov vykazujú podobnú, ak nie identickú skladbu, či totožný význam a dokonca, niektoré sa nachádzajú na približne rovnakom teritóriu (viď tabuľka).

Germánske kmene	Slovanské kmene
Chatti	Hadi (Srbi)
Goti	Gadi, Hadi (Srbi, Bulhari)
Ostrogóti	Ustutrána (Al-Mascúdi - O Slovanoch)
Cheruscii	Chorváci
Helisios, Halani (Alani)	Haličania
Lygii	Uličii (Lučani)
Manimos	Manábin (Al-Mascúdi - O Slovanoch)
Rugii	Rusi
Lemovii	Lemkovia
Nemetes	Nemci
Helveconas	Havolania
Marcomani /	Maraveni
Marhari	(Moravania)
Suebi (Suevi), Suobeni	Slevi, Sloveni

Pre pomenovania mnohých ďalších germánskych kmeňov jestvuje čisté a logické vysvetlenie v jazykoch súčasných Slovanov či v jazykoch iných súčasných európskych jazykov so zjavným prepojením na Slovanov.

Pri pohľade na obe mapy (Tacitova Germánia a územia Slova-

Podpora duchovnej krádeže v Katolíckych novinách? Povedzme radšej, že autorka podcenila vážnosť tejto veci.

Autorka musí byť známa, že o tejto téme opakovane písal PhDr. Miroslav Demko. Napísal napr. knižky Stratený syn Slovenska Franz Liszt (Bratislava 2003), Franz Liszt compositeur slovaque

(nov), je na prvý pohľad zjavné, že ide temer o identické územia a je takmer nemožné uvažovať o tom, že k takejto rozsiahlej výmene obyvateľstva došlo v priebehu niekoľkých storočí, aj vzhľadom na to, že Suebi sú na území Slovenska opisovaní ešte v 5. storočí 43. Na ich čele v roku 468 stál suebsky kráľ Hunimund opisovaný ako Hunimundus Suavorum dux, čo by sme správne (pomocou jazyka Suevov - dnešnej Záhoráctiny) mali čítať ako Hunimundus Slavorum dux, teda Hunimundus Slovenský vládca (knieža).

Pojem German za posledných dvesto rokov dôsledkom politickej objednávky zmenil svoj skutočný význam. Stal sa symbolom nadradenosti a osobitosti, stal sa kultom. V skutočnosti však značne utrpel. Utrpel tým, že stratil historickú kontinuitu, zmenou jazyka a náboženstva stratil svoj pôvodný význam a stal sa označením pre úzku skupinu moderných národov, ktorých pôvod je síce germánsky, avšak z pohľadu genetiky len v minimálnej miere, neprekračujú hranicu 30 percent.

Vzhľadom na historickú kontinuitu, prerušenú iba v posledných dvoch či troch storočiach, by sme mali správne používať pomenovanie Germáni nielen pre Škandinávské národy a Nemcov, ale i pre všetkých súčasných Slovanov, a označenie Sloveni pre všetkých Suebov (Suebov), pričom to nie sú len dnešní Slováci, ale i Moraváci, Maďari, Slovinci, Česi, minimálne východná časť Rakúska, Halič, západná časť Ukrajiny, Sedmohradsko a Chorvátsko (podľa Tacita i celé Poľsko a časť Škandinávie).

Súčasný pomenovanie Suebov v podobe výrazu Svěbi bolo na Slovensko importované z českého Svěbové. Popri inom aj na tomto slove zreteľne vidieť, v akej otrockej závislosti sa nachádza historická veda na Slovensku. Poslušne sme preberali nielen myšlienky a teórie, ale i názvy a pomenovania. A len tak sa mohlo stať, že slovo Suebi, ktoré v nárečí západného Slovenska a Moravy, Liptova i Rimavskej doliny znamená Slevi, teda Slávi, len tak sa mohlo stať, že to naši historici premenovali na nič nehovoriace Svěbi. Že nejde v žiadnom prípade o náhodu, či slovnú hračku, dokazuje jednoznačný fakt, že historikmi spomínaní Suebi (rozumej Slevi), žili a pracovali práve na území dnešných Moravákov, Záhorákov, či Rimavanov, a že títo sú ich priami potomkovia, čo aj v svojom rodnom nárečí dosvedčujú tým, že rozumejú slovu Suev.

(Suisse 2003), Cyrilo-metodské oslavy v Ríme roku 1863 a Franz Liszt (Bratislava 2008), Franz Liszt a jeho domovina (Bratislava 2007), publikoval aj články v našich periodikách (Literárny (dvoj)tyždenník, Kultúra, Slovenské národné noviny a i.). O F. Lisztovi písali aj iní autori, napr. M. Tkáč, novšie aj L. Zrubec v románovom pokuse Franz List - a jeho najmilšie (Nitra 2010). Treba vyzdvihnúť, že M. Demko, pôvodca tohto pohybu, robí svoje závery o F. Lisztovi, osobitne aj o jeho slovanskom pôvode, na základe dôkladných analýz faktov z veľkého množstva archívnych materiálov. Dokazuje, že F. Liszt bol Slovak.

V článku M. Pacalajovej je však formulácia, že F. Liszt sa narodil v maďarskej dedinke Raiding, že "po maďarsky takmer zabudol" a že v diele Uhorská korunovačná omša "Lisztovým zámerom bolo vytvoriť hudbu s uhorským charakterom". Nespomína sa jeho aktivita v r. 1863. Neinformovaný čitateľ je teda v duchu ešte stále prevládajúcej tendencie stotožňovať Uhorsko s Maďarskom vedený k domnieke, že F. Liszt bol pôvodom Maďar. A to nie je pravda.

Rodisko F. Liszta, rakúske mestečko Raiding v južnom Burgenlande, nie je a ani v 19. storočí nebolo maďarské. Bolo vo vtedajšom Uhorsku (v tzv. Kráľovskom Uhorsku, ktoré bolo do r. 1867 časťou Rakúskeho cisárstva). Dnešné mestečko Raiding bolo teda uhorským mestečkom, čo vôbec neznačí, že bolo maďarské. V tom čase boli aj naše Staré Hory v Uhorsku, ale nikdy neboli maďarské. Podľa mojich informácií Raiding, teda kedysi Doborjan, v čase F. Liszta bola chorvátsko-sasko-slovenská dedinka a údajne tam boli iba dve maďarské rodiny. (Sasi boli Lužickí Srbi, teda boli tiež Slovania!) Doborjan sa práve preto pri delení dostal do Rakúska, lebo nebol maďarský. Podľa informácie od p. Petra Hanica z Rakúska na mape z 18. storočia je oblasť, v ktorej je dedina Doborjan, zakreslená ako súčasť Sclavonie. A F. Liszt sa podpísal aj ako "Sclavonus". Panónia bola súčasťou starého Slovenska - bola teda slovenská.

Je už dobre známe, že slovenské materiálne i duchovné poklady, ale aj významní Slováci sa nám Slovákom

strácajú. Odcudzujú sa. Ba sa aj priamo kradnú. Veľmi dobre to - okrem iných faktov - dokladajú napr. i vzácne knižky Milana Vároša Stratené slovenské poklady.

Slovenský pôvod mnohých reálií, ale aj niektorých významných osobností, sa už tradične vo svete tvrdošíjne popiera. Ľuďom sa obyčajne mechanicky prisudzuje maďarská národnosť. Kradnú sa teda aj ľudia. Od dávna sa to robí tak, že sa označenie Uhorsko, Uhor, uhorský v ohnisku tejto stratégie zámerne interpretuje a zánovito používa s významom Maďarsko, Maďar, maďarský. Tak sa potom i celé územie bývalého Uhorska zahmlieva a prekrýva označením Maďarsko a všetko, čo sa nachádzalo v historickom Uhorsku, teda aj na území dnešného Slovenska, vyhlasuje sa za maďarské vlastníctvo. V takejto stratégii sa potom zánik Uhorska a vznik národných štátov, a to opäť aj Slovenska, pokladá za historickú krivdu a nespravodlivosť, ktorú utrpeli Maďari a ktorú treba odstrániť. Najnovším príkladom je znova - aj novou vládou nášho suseda - oživovaný krik o krivde Trianonu, sny o osobitnej úlohe maďarstva, o veľkom Maďarsku, vo vzťahu k nám o Felvidéku... A práve to je v skutočnosti aj dôvod, prečo sa tak ťažko uzatvára diskusia o národnosti geniálneho skladateľa a pianistu Franza Liszta. Ono je to, bohužiaľ, tak, že keby išlo o zanedbateľnú vec, o druhoradú historickú osobu, problém pôvodu by už dávno nejstovalo. F. Liszt so svojím umeleckým dielom je však výnimočná kultúrna osobnosť, ktorá "zhodnocuje" aj prostredie, v ktorom sa zrodila, prostredie, ktorým sa napájal duch F. Liszta. Preto máme tento problém, preto sa aj dnes, a to i pretrvávajúcou mlknotou na zistenia M. Demka, uskutočňuje akýsi mocenský zápas. To je podstatný dôvod, prečo sa dodnes neuzavrela diskusia o pôvode a národnosti a v dôsledku toho aj o národnom "vlastníctve" tejto významnej umeleckej a kultúrnej osobnosti. Preto sa ani iné odcudzené slovenské materiálne a duchovné hodnoty z cudziny nevracajú.

Pretrvávajú pokus o jazykovú kamufláž so slovami Uhorsko, uhorský, Uhor - Maďarsko, maďarský, Maďar. Je to je-

den z mnohých príkladov, ako sa dnes aj v tzv. vyspelom svete, deformuje a kradne i sám jazyk.

Je tu ešte jeden fakt, ktorý je osobitne aktuálny práve pre Katolícku novinu. V článku M. Pacalajovej chýba zmienka o veľmi výrečnej a mimoriadne vážnej umeleckej aj inej aktivite F. Liszta v súvislosti s tisícročným výročím príchodu sv. apoštolov Cyrila a Metoda na územie našich predkov. Pripravil preň totiž hymnus Slavino Slavno Slaveni. Chýba aj informácia o jeho osobnom kontakte s pápežom Píom IX. pri príprave týchto osláv. Bola to veľká, doteraz (ak odhliadneme od knižky M. Demka) nedostatočne zhodnotená udalosť v kultúrnych dejinách nášho národa, lebo v nej ide nie iba o hudobné dielo F. Liszta, ale aj o predovšetkým o význam diela sv. apoštolov Cyrila a Metoda, o význam cyrilo-metodského dedičstva, o našu trvalú duchovnú orientáciu. V tomto kontexte treba vidieť aj tvrdošíjný a nábožensky nepochopiteľný odpor našich južných susedov voči pamätníku týchto apoštolov (spolupatrónov Európy!) na južnom území Slovenskej republiky. Na to niet ospravedlnenia.

Ak vedomie o hodnote cyrilo-metodského dedičstva v minulosti aj u nás chýbalo, bol to tiež dôsledok programovaného zahmlievania slovenských historických faktov, v skutočnosti aj krádeže našich duchovných hodnôt.

Ono je to tak, že sme mali a máme až dodnes podrezanú žilu: Máme problém so sv. apoštolmi Cyrilom a Metodom, kradli sa nám naše materiálne i duchovné hodnoty, chceli nám ukradnúť aj Franza Liszta, mnoho našich ľudí pre rozličné príčiny odchádzalo, ba ešte aj dnes odchádza do sveta a mnoho ich v cudzine zostáva, popredné postavy sme strácali aj "tragickými udalosťami" - a pomstou mocných alebo mocnejších. Ešte že nám preda len zostal výpravca, ktorý zabezpečuje odchody vlaku, a on aj iní majú novú prevodovú páku. A cyrilo-metodské deti ju s úsmevom a radosťou posilňujú...

S ohľadom na uvedené skutočnosti, najmä o Franzovi Lisztovi, by bolo správne, keby Katolícku novinu vážnu chybu, ktorú pripravila p. Mária Pacalajová, dodatočne skorigovali. Naším Katolíckym novinám táto služba pravde prináleží celkom osobitne.

Slovenská katolícka tlač by totiž nemala prehliadať ani potrebu zdravej, nám veľmi chýbajúcej národnej výchovy a vzdelávania, lebo národ ako mravná kategória je prirodzenou súčasťou duchovných hodnôt spoločnosti, takže nediskutabilne patrí aj do starostlivosti slovenskej katolíckej tlače. V minulosti bola národná výchova vážnou súčasťou jej programu.

Vo veci úcty k svojmu nám dnes môžu byť príkladom aj všetci naši susedia.

Členovia
SPOLOČENSTVA
KREŠŤANSKÉ
SLOVENSKO
Stanislav KOLLÁRIK,
Peter KOŠTÚR,
Štefan KORMÚTH,
Xénia DUCHOŇOVÁ,
Ladislav LYSÁK,
Vlasta KRÁĽOVÁ,
Ján KOVAČOVSKÝ,
Jozef DARMO,
Ábel KRÁĽ,
Július PORUBSKÝ

Kresba: Andrej Mišanek

Po konsolidovaní organizačných pomerov sa v slovenskom katolíckom študentskom hnutí znovu objavila otázka stálego spolkového tlačového periodika. Hoci ešte III. žilinský zjazd rozhodol o prevzatí časopisu Vatra ako spolkového tlačového orgánu, v praktickej rovine došlo k takmer polročnému sporu medzi Ústredím a bývalým krúžkom Vatra o vlastníctvo a smerovanie tohto časopisu. Krúžok Vatra použil na vydávanie časopisu svojvoľne a v mene ÚSKŠ aj finančný dar slovenských katolíkov z USA. Rokovania medzi ÚSKŠ a krúžkom Vatra o prevzatí časopisu skončili bezvýsledne. Neúspech a nekončiace kompetenčné vydavateľské spory prinútili ÚSKŠ poveriť svoj ústredný výbor oficiálnym zrieknutím sa majiteľských práv na Vatrú a vydávaním nového vlastného spolkového časopisu. Časopis dostal názov Rozvoj a vychádzal ako mesačník, okrem prázdninových mesiacov júla a augusta. Hlavným problémom ostala otázka financovania, ktorú v pomerne krátkom čase vyriešil vtedajší obetavý predseda ÚSKŠ Jozef Španka a prvé číslo periodika Rozvoj mohol spolok vydať už 15. februára 1923. Prvý ročník vyšiel ešte v skromnej úprave, bez osobitnej obálky, bez ilustrácií a fotografickej prílohy. Časopis bol vo svojich prvých štyroch ročníkoch venovaný stredoškolskej i vysokoškolskej študujúcej mládeži, čo spôsobovalo mnohé komplikácie pri zostavovaní jednotlivých vydaní a valné zhromaždenie spolku rozhodlo 22. mája 1926, že Rozvoj bude v nasledujúcom období výlučne stredoškolským časopisom. O správnosti tohto kroku svedčil aj nárast počtu predplatiteľov, ktorý stúpil z 2 300 na 3 100 študentov.

Vo februári 1923 sa delegácia slovenských katolíckych študentov zúčastnila na zjazde poľskej študujúcej mládeže vo Varšave. Delegáciu viedol spolkový predseda J. Španka. Na tomto kongrese sa zúčastnila i česká delegácia, ktorá zastupovala Ústredie československého študentstva. Medzi oboma delegáciami bola uzavretá dohoda, že delegácie prednesú osobitne svoje národné združenie, pričom sa ani slovom nezmienujú o vnútorných ideových a organizačných rozporoch v študentskom hnutí. Prvý predniesol svoj prejav český delegát, pričom porušil dohodu a svoje poslanstvo označil za pozdrav všetkých československých študentov. Slovenský prednášajúci na to reagoval pripomenutím neriešenia slovenského problému a poukázal na neprijateľnosť koncepcie oficiálne propagovaného československého študentstva. Na varšavskom kongrese sa slovenská delegácia oboznámila s existenciou medzinárodnej organizácie katolíckych študentov Pax Romana (PR), ktorá vznikla ešte po roku 1918 a sídlila vo švajčiarskom Friburgu. Delegácia slovenského katolíckeho študentstva sa prvýkrát zúčastnila na sneme PR v dňoch 19. - 25. augusta 1924 v Budapešti. Delegáciu viedli vtedajší predseda J. Stano a tajomník ÚSKŠ Martin Sokol. Do Budapešti vyslali svoju samostatnú delegáciu aj maďarskí katolícki študenti zo Slovenska a žiadali o prijatie za samostatných členov PR a to aj napriek tomu, že maďarskí študenti zo Slovenska nemali svoju osobitnú stavovskú organizá-

ciu, ktorá by ich oficiálne reprezentovala. Slovenská delegácia vysvetlila rakúskym, nemeckým, švajčiarskym, španielskym a francúzskym študentom cieľ maďarskej irendenty po roku 1918.

Druhou významnou akciou PR s početnou slovenskou účasťou bol kongres tejto organizácie v Bologni, ktorý sa konal v dňoch 5. - 9. septembra 1925. Slovenská desaťčlenná delegácia bola zo všetkých slovenských najpočetnejšou. Medzi členmi delegácie ÚSKŠ boli M. Sokol, J. Stano, Jozef Zvrškovec,

VOJTECH KÁRPÁTY

Ústredie slovenského katolíckeho študentstva (2)

K. Čársky, prof. Jozef Hudec a Karol Danihel, ktorí sa aktívne zúčastnili práce v jednotlivých kongresových komisiách.

Rok 1924 je rokom zrodu ojedinelej tradície slovenského katolíckeho študentstva - tradície Hlinkovho pokálu. Počas slávnostného banketu usporiadaného spolkom slovenských katolíckych akademikov Rod dňa 28. septembra 1924 v Ružomberku, pri príležitosti osláv Hlinkových šesťdesiatin, mu študenti venovali zdobený strieborný kalich. Hlinka dar prijal, no zároveň vyzval študentov, aby sa tento symbol stal putovným znamením, ktoré bude každoročným vyznamenaním osoby, ktorá sa mimoriadnym spôsobom zaslúžila o slovenský národ a slovenské katolícke študentstvo. Počas dvadsiťročnej tradície odovzdávania Hlinkovho pokálu sa jeho držiteľmi stali také osobnosti, akými boli biskup J. Vojtaššák, prelát Eugen Filkorn, minister J. Tiso, rektor Ján Ferencík, Jozef Sivák, Karol Sidor, provinciál Spoločnosti Ježišovej (jezuitov) Rudolf Mikuš a Vojtech Tuka, ktorý dal na pokál v apríli 1940 vytvoriť sošku A. Hlinku.

Aktivisti ÚSKŠ sa už od polovice dvadsiatych rokov zapojili do politickej práce v HSLS a v roku 1925 akademici agitovali v slovenských mestách a na slovenskom vidieku v prospech Hlinkovho autonomistického hnutia. Po veľkolepom volebnom úspechu HSLS, na ktorom mali svoj výrazný podiel aj slovenskí katolícki akademici, pripravili pre svojho vodcu v Bratislave slávnostné uvítanie, keď v sprievode jasajúceho davu sami ťahali koč s Andrejom Hlinkom zo železničnej stanice ulicami Bratislavy do centra mesta na námestie ku tribúne, z ktorej sa prihovoral zhromaždeným ľudom. V bratislavskom uvítacom výbere nechýbal predseda ÚSKŠ M. Sokol a študenti F. Ďurčanský, E. Knappek, Š. Čongrády, A. Vašek a ďalší.

V roku 1928 došlo k výmene hlavného duchovného správcu ÚSKŠ, ktorým sa stal riaditeľ študentského domu Svoradov a profesor teológie Dr. Eugen Filkorn. V tejto funkcii nahradil kanonika - preláta Pavla Blahu, ktorý pre svoj vysoký vek a fyzickú indispozíciu oznámil Biskupskému úradu v Trnave, že je nútený vzdať sa tejto úlohy.

V tom istom roku sa delegácia

ÚSKŠ zúčastnila na ďalšom už štvrtom kongrese organizácie Pax Romana, ktorý sa uskutočnil po Bologni, Amsterdame a Varšave v Cambridge. Na kongrese sa zúčastnilo 26 delegácií devätnástich národov zo všetkých kontinentov. Slovenská delegácia spojila účasť na kongrese so študijnou cestou po štátoch západnej Európy, ktorá trvala od 5. do 26. augusta 1928. Samotný kongres začal 14. augusta 1928, hoci Ústredná komisia PR začala svoje rokovania už 11. augusta 1928. Slovensko v nej malo

ulíc, aby ukázali, že nie sú bojkovia, ak ide o svätú vec národa. Vtedy asi 40 akademikov bolo zatvorených, mnohí mali politické procesy, ale to neznamenovalo pre mládež, že by sa dala umlčať. Nedali sa zlomiť a úsmev odhodlanosti im nezmizol z tváre“.

Slovenské katolícke študentstvo zjednotené v ÚSKŠ sa v roku 1938 manifestačne zúčastnilo na pohrebe svojho priaznivca, ochrancu a čestného predsedu A. Hlinku. Nad Hlinkovou truhlou prisahali: „vernosť a oddanosť jeho pamiatke a jeho ideá-

slovenskom území okupovanom od novembra 1938 Maďarskom. Okrem iného nájdeme v tomto dokumente i tieto slová: „S radosťou pozdravujeme našu Slovenskú republiku, s úprimným a národným sebavedomím sľubujeme vernosť a oddanosť našej vláde a nášmu štátu. Uvedomujeme si aj to, že z našej samostatnej štátnosti nemôžu sa radovať s nami dva milióny Slovákov, našich rodných bratov a sestier, roztrúsených po celom svete, ktorých sa nikdy nevzdáme, lebo sme všetci tej istej krvi, rodu a reči. Bratia naši v zahraničí, najmä vy, utlačovaní a prenasledovaní v Maďarsku, verte, že príde raz nový deň slovenského vzkriesenia, kde sa stretnete s občanmi svojho vlastného slovenského štátu. Toto je viera mladých slovenských pokolení a celého slovenského národa. Nikdy sa nesprenveríme tradícii nášho nebohého veľkého vodcu Andreja Hlinku, ktorá je obsiahnutá v jeho životnom hesle: Za Boha život - za národ slobodu a upozorňujeme každého, kto by dnes chcel siahať na naše národné a štátne práva, že zhynie v našom odpore a nepoddajnosti“.

zastúpenie v osobe predsedu zahraničnej komisie ÚSKŠ Dr. Karola Matulaya. Hovorcom slovenskej delegácie bol Dr. F. Ďurčanský, ktorý v nasledujúci kongresový deň predniesol oficiálny pozdravný prejav v mene zúčastnených Slovákov. Z neskorších známych osobností slovenského politického, spoločenského a kultúrneho života sa na tomto kongrese zúčastnili Ján Ďurčanský, Karol Klinovský, Vojtech Kustra, Ludovít Fulla, Andrej Kabina a Jozef Cieker. Tento kongres mal pre Slovákov ešte jeden podstatný význam. Členom organizácie Pax Romana sa stal aj spolok Slovak Catholic Students Fraternity, ktorý združoval emigrantských slovenských katolíckych študentov v USA.

l om v znamení hesla: Za Boha život - za národ slobodu“. V tom istom roku privítali a oslávili vyhlásenie autonómie Slovenska a vysokoškolskí založili Hlinkovu akademickú gardu (HAG), pod vedením Dr. J. Kirschbauma. Po vyhlásení Slovenského štátu dňa 14. marca 1939 sa ÚSKŠ pridalo k tým organizáciám, ktoré v ňom videli naplnenie dvadsiťročného emancipačného boja HSLS. Výbor ÚSKŠ vydal pri tejto príležitosti osobitnú deklaráciu: „S radosťou a plesajúcim spevom na perách pozdravujeme slovenský štát ako ochranu národného plnoprávia a zábezpeku slovenskej budúcnosti. Skutočnosť slovenského štátu po tisícročnom národnom vývine znamená v knihe našich dejín novú fázu šťastlivej, úspešnej našej budúcnosti. Nastupujeme do práce s plným vedomím zodpovednosti chrániť a budovať svoj štát, aby večne stál na tradícii slovenskej a kresťanskej s vrúcnu hymnickou prosbou: Dedičstvo otcov zachovaj nám Pane!“.

Ďalším dôležitým dokumentom ÚSKŠ bol Manifest slovenského katolíckeho študentstva, ktorý bol prijatý 5. júla 1939 na ich XV. pracovno-manifestačnom zjazde, ktorý sa konal v Banskej Bystrici. Bola to forma patetickej oslavnej prísahy, ktorou sa slovenské katolícke študentstvo zaviazalo k vernosti svojmu národu a novovzniknutému štátu a zároveň sa zaviazalo nezabúdať a pripomínať si slovenskú diaspóru v cudzine, predovšetkým tú na

V ÚSKŠ bolo združených viacero organizácií a spolkov, ktoré si formálne udržali svoj organizačný status. Medzi najdôležitejšie patrili bratislavský spolok slovenských katolíckych akademikov Moyses (založený r. 1921 a člen Ústredia od r. 1922), pražský spolok slovenských katolíckych akademikov Považan (založený a členom Ústredia od r. 1921), brnenský spolok slovenských katolíckych akademikov Tatran (založený r. 1920 a členom Ústredia od r. 1921), bratislavský spolok slovenských katolíckych bohoslovcov Osvald (založený r. 1924 a členom Ústredia od r. 1925), nitriansky cirkevno-literárny spolok Bernolák (založený r. 1921 a členom Ústredia od roku 1922), Spolok sv. Pavla Apoštola zo Spišskej kapituly (založený r. 1920 a členom Ústredia od 1921), Mariánska kongregácia študentov z Levoče (vznikla r. 1927 a členom ÚSKŠ od r. 1938). Okrem nich boli kolektívnymi členmi ÚSKŠ do svojho zániku (do roku 1940) aj spolky Rod (spolok slovenských katolíckych akademikov v Ružomberku), Kysučan (spolok slovenských katolíckych akademikov v Kysuckom Novom Meste), Stráž (spolok slovenských akademikov v Prešove), JAS (spolok katolíckej mládeže v Košiciach) a Radlinského samovzdelávací krúžok v Trnave.

Kresba: Andrej Mišanek